

Nationaal Verenigings Onderzoek

Het Nationaal Verenigings Onderzoek
is een initiatief van:

De Nederlandse Associatie

verenigen is een vak

IVBB

Instituut voor Verenigingen
Branches en Beroepen

Zoetermeer, 19 november 2020
Melanie de Ruyter

De verantwoordelijkheid voor de inhoud berust bij Panteia. Het gebruik van cijfers en/of teksten als toelichting of ondersteuning in artikelen, scripties en boeken is toegestaan mits de bron duidelijk wordt vermeld. Vermenigvuldigen en/of openbaarmaking in welke vorm ook, alsmede opslag in een retrieval system, is uitsluitend toegestaan na schriftelijke toestemming van Panteia. Panteia aanvaardt geen aansprakelijkheid voor drukfouten en/of andere onvolkomenheden.

The responsibility for the contents of this report lies with Panteia. Quoting numbers or text in papers, essays and books is permitted only when the source is clearly mentioned. No part of this publication may be copied and/or published in any form or by any means, or stored in a retrieval system, without the prior written permission of Panteia. Panteia does not accept responsibility for printing errors and/or other imperfections.

Voorwoord

Dit is het eerste resultaat van het doorlopend onderzoek naar verenigingen in Nederland. DNA is hier enorm trots op. Na jaren waarin we steeds moeten constateren dat er te weinig bekend is over verenigingen, hebben we samen met onze partner IVBB dit begin gemaakt om verenigingen in kaart te brengen. Deelname is helemaal open voor alle verenigingen. Van lokale studentenvereniging tot hele grote koepels als NOC*NSF. Alle verenigingen kunnen meedoen.

We willen laten zien wat verenigingen bijdragen aan de samenleving, sociaal en economisch. En dus niet alleen verenigingen in kaart brengen, maar ook op de kaart zetten. Juist dit Corona-jaar hebben we kunnen zien dat verenigingen een enorm vermogen hebben om binnen no-time een nieuw normaal te creëren en ervoor te zorgen dat alles wat wij zo belangrijk vinden, van sport tot innovatie in een sector, weer verder kon gaan. We denken vaak dat mensen elkaar ook wel via social media kunnen vinden, maar nu zagen we juist dat verenigingen bestendige en veilige verbindingen vormen en bovendien de digitale inhaalslag maken.

Het onderzoek bevestigt dat alle verenigingen een beetje op elkaar lijken, ook al heeft de ene 10 leden en de andere meer dan 1 miljoen. En al is de ene er voor bedrijven en de andere voor mensen met interesse in heemkunde. Hele verschillende typen verenigingen zijn met innovatie bezig, organiseren netwerken of bieden expertise. Alle verenigingen hebben te maken met governance vragen die typisch horen bij een vereniging. In elke vereniging werken professionals en vrijwilligers samen, al is dat in een brancheorganisatie gemiddeld 1 op ruim 2, in een beroepsorganisatie 1 op 4 en in een vrijwilligersorganisatie 1 op bijna 20. Ook samenwerken met partners en met elkaar hoort bij verenigingen.

En natuurlijk willen we dat het onderzoek verenigingen helpt om van elkaar te leren. Daar gaat DNA volop mee aan de slag. Voor nu wil ik benadrukken dat het onderzoek laat zien dat verenigingen trots mogen zijn op wat ze doen en wat ze zijn. Want dat is echt de moeite waard, stelt veel voor en brengt ons allemaal een beter Nederland.

Annemiek Wissink Directeur DNA

Inhoudsopgave

Voorwoord	3
Samenvatting	5
1 Inleiding	8
1.1 Achtergrond	8
1.2 Doel van het onderzoek	8
1.3 Opstellen vragenlijsten	8
1.4 Respons	9
1.5 Leeswijzer	10
2 Leden	12
2.1 Saldo aan- en afmeldingen leden in 2020	13
2.2 Aanmeldingen in 2020	14
2.3 Afmeldingen in 2020	16
2.4 Organisatiegraad branche- of beroepsvereniging	17
3 Organisatie	19
3.1 Bestuur van de vereniging	19
3.2 Governance	21
3.3 Dochters	24
3.4 Inkomsten	24
4 Samenwerkingen	28
4.1 Concurrentie	32
5 Innovatie	33
6 Impact en uitdagingen verenigingen	36
6.1 Wegvallen vereniging	36
6.2 Impact vereniging	37
6.3 Grootste uitdaging	37
7 Achtergrond deelnemende verenigingen	38
Bijlage 1 Vragenlijst vrijwilligersvereniging	43
Bijlage 2 Vragenlijst branche- en beroepsverenigingen	54

Samenvatting

Van 15 oktober tot en met 8 november 2020 is het eerste Nationaal Verenigings Onderzoek uitgevoerd. 567 verenigingen zijn begonnen met het invullen van de vragenlijst, 449 hebben deze ook volledig afgerond. Omdat elke beantwoorde vraag waardevol is, hebben we er in dit onderzoek voor gekozen om ook de half ingevulde vragenlijsten mee te nemen in de analyse.

Voor het onderzoek zijn alle typen verenigingen uitgenodigd. In het rapport maken we in de hoofdlijnen verschil tussen de 101 brancheverenigingen, 71 beroepsverenigingen en 395 vrijwilligersverenigingen die de vragenlijst hebben ingevuld.

Tot op het moment van invullen van de vragenlijsten hebben de verenigingen in 2020 per saldo meer aanmeldingen dan afmeldingen ontvangen van leden. Per saldo hebben de vrijwilligersverenigingen een groei van 3% en de branche- en beroepsverenigingen een groei van 2% in het aantal leden gerealiseerd. De belangrijkste redenen voor de aanmeldingen zijn het inhoudelijke aanbod, en in het geval van beroeps- en vrijwilligersverenigingen is de groei te danken aan ledenwerfacties. Het werven van pas afgestudeerden en bedrijven die korter dan een jaar geleden opgericht zijn, vinden de meeste branche- en beroepsverenigingen niet gemakkelijk en niet moeilijk. Toch overtreft het percentage verenigingen dat dit wel moeilijk vindt, het percentage verenigingen dat dit als gemakkelijk ervaart. De brancheverenigingen schatten in dat 7% van hun nieuwe leden, bedrijven zijn die korter dan een jaar geleden zijn opgericht. De beroepsverenigingen denken dat 32% van hun nieuwe leden korter dan een jaar geleden is afgestudeerd.

De belangrijkste reden voor afmeldingen van leden zijn persoonlijke - of bedrijfs-omstandigheden. Corona speelt hier nauwelijks een rol.

Als we kijken naar de dekking van de branche- en beroepsverenigingen ten opzichte van de gehele branche of beroepsgroep, dan blijkt dat de brancheverenigingen over het algemeen een wat grotere organisatiegraad hebben. Een groot deel van de bedrijven in de branche zijn dan dus lid van de brancheorganisatie. Dat geldt zowel in termen van aantal bedrijven als omzet en werkgelegenheid.

Veruit de meeste verenigingen bestaan uit een ALV, een bestuur en een aantal commissies en/of werkgroepen. Het percentage leden dat actief is binnen de vereniging varieert sterk. Wel valt op dat bijna driekwart van de beroepsverenigingen, minder dan 20% actieve leden heeft.

Over het algemeen tellen de vrijwilligersverenigingen wat minder leden in het bestuur dan de beide andere typen verenigingen. De brancheverenigingen kennen het vaakst een groter bestuur. Meer dan de helft van de beroeps- en vrijwilligersverenigingen worstelt hiermee, terwijl dit bij de brancheverenigingen bij ongeveer een derde speelt. Toch blijkt de wet- en regelgeving vanuit de overheid nauwelijks een belemmering te vormen bij het vinden van bestuursleden voor vrijwilligersorganisaties.

De helft van de beroepsverenigingen en een kwart van de vrijwilligersverenigingen heeft of overweegt een ontwikkeltraject voor het aanpassen van de governance van hun vereniging. De brancheorganisaties zitten hier met 37% tussenin. Meestal gaat het hierbij om de herinrichting van de structuur van de vereniging. Met de komst van de nieuwe Wet bestuur en toezicht rechtspersonen (Wbtr) in 2021, kan dit betekenen dat er een inhaalslag moet worden gemaakt als het om het aanpassen van de governance gaat. Bij vrijwilligersverenigingen wordt daarnaast veel gekozen voor het

aanpassen van het besturingsmodel en het aanpassen van de statuten en/of regelementen.

De helft van de brancheorganisaties heeft een voorzitter die betaald wordt voor zijn/haar werkzaamheden. Bij de beroeps- en vrijwilligersverenigingen komt dit veel minder voor. Het grootste deel van deze verenigingen heeft geen betaalde krachten in het bestuur.

38% van de vrijwilligersverenigingen heeft geen gesalarieerd personeel binnen de vereniging. Dit komt bij de beide andere verenigingstypen veel minder voor. Deze verdeling hangt sterk samen met het aantal vrijwilligers dat werkt binnen de vereniging. De vrijwilligersverenigingen bogen op een groot aantal vrijwilligers, terwijl meer dan de helft van de brancheverenigingen over geen enkele vrijwilliger beschikt binnen de organisatie.

Zoals te verwachten valt, zijn de inkomsten van brancheverenigingen door de bank genomen het hoogst, gevolgd door de beroepsverenigingen. Meer dan de helft van de verenigingen heeft in de afgelopen 3 jaar vrij stabiele inkomsten gehad, met schommelingen van maximaal 5% daling of 5% stijging. Contributie blijft de belangrijkste inkomstenbron, al geldt dit sterker voor de branche- en beroepsverenigingen dan voor de vrijwilligersverenigingen.

53% van de brancheverenigingen, 57% van de beroepsverenigingen en 64% van de vrijwilligersverenigingen is tevreden over de huidige verdeling van inkomsten. Degenen die graag een verschuiving teweeg willen brengen, wensen meer inkomsten uit subsidie en/of sponsoring te verwerven.

De meeste verenigingen zijn lid van één of meer andere verenigingen.

Beroepsverenigingen en vrijwilligersverenigingen zijn over het algemeen van minder verenigingen lid dan de brancheverenigingen. Ongeveer de helft van de verenigingen geeft aan dat hun handelen deels of sterk wordt bepaald door de vereniging(en) waar zij lid van zijn.

Daarnaast zijn de meeste verenigingen een of meerdere samenwerkingsverbanden aangegaan om gezamenlijk belangen te behartigen. Dit is het meest gangbaar bij de brancheverenigingen (95%) en het minst bij de vrijwilligersverenigingen (70%). De samenwerkingen vinden op alle niveaus plaats, maar het meest op nationaal niveau. Vrijwilligersverenigingen werken ook zeer regelmatig op lokaal niveau samen.

Als de belangrijkste nadelen worden het ondersneeuwen van het eigen belang door het totaalbelang en minder profileringsmogelijkheden voor de eigen vereniging genoemd. Ondanks de nadelen aan de samenwerkingsverbanden, ervaren de verenigingen deze wel als belangrijk. Dit varieert van 63% van de vrijwilligersverenigingen, die de samenwerkingen als belangrijk of zeer belangrijk aanmerken, tot 92% bij de brancheverenigingen.

Als we vervolgens vragen op welke gebieden meer samenwerking gewenst is, dan vinden de branche- en beroepsorganisaties belangenbehartiging belangrijk. De vrijwilligersorganisaties noemen dit ook regelmatig, maar zij zouden ongeveer even vaak samenwerking op het gebied van kennisdeling en van ledenwerving willen.

Meer dan 80% van de verenigingen heeft in de afgelopen periode iets ondernomen op het gebied van innovatie. Vaak hebben ze nieuwe activiteiten ontplooid of zijn ze nieuwe samenwerkingen aangegaan.

De doorgevoerde innovaties hebben vooral ledenbinding en ledenuitbreiding als doel. Ook het uitbreiden van het aanbod aan leden is belangrijk. De brancheverenigingen wensen daarnaast nieuwe maatschappelijke initiatieven te ontplooiën en het

vertrouwen van overheden en andere belanghebbenden te winnen. Beide andere typen verenigingen streven deze doelen in veel mindere mate na met hun innovaties.

Het overgrote deel van de verenigingen is onder invloed van corona verder gedigitaliseerd. De meerderheid van de branche- en beroepsverenigingen ziet dat de betrokkenheid van de leden vergroot is door deze digitalisering. Bij de vrijwilligersverenigingen is dit percentage beduidend kleiner, namelijk 26%.

1 Inleiding

1.1 Achtergrond

Vrijwel nergens in Europa is er zo'n dichte populatie van verenigingen, branches, beroepsfederaties en koepel- en belangenorganisatie als in Nederland. Toch weten we niet hoeveel verenigingen er precies zijn. Officiële bronnen zijn er wel, maar ze zijn niet compleet en over de cijfers heerst verwarring.

We weten in Nederland alles van de overheid en alles van het bedrijfsleven, maar van het 'maatschappelijk kraakbeen' er tussenin, de verenigingen, is opvallend weinig bekend.

DNA (De Nederlandse Associatie) en IVBB (Instituut voor Verenigingen Branches en Beroepen) hebben samen het Nationaal Verenigings Onderzoek geïnitieerd om meer inzicht te krijgen in de verenigingswereld.

DNA is hét platform voor verenigingen in Nederland. Door onderling kennis en ervaringen uit te wisselen, werken de bij DNA aangesloten verenigingen aan de continue ontwikkeling van het verenigingswerk. IVBB heeft als instituut de doelstelling om verenigingen te ondersteunen bij het verhogen van hun dienstverlening aan leden door het stimuleren van samenwerking en co-creatie.

Het onderzoek is uitgevoerd door het onafhankelijke onderzoeksbureau Panteia, volgens de regels, codes en voorwaarden van haar branchevereniging. De input voor het onderzoek, in het bijzonder de vragen, is het resultaat van co-creatie van vertegenwoordigers uit de verenigingswereld, bij elkaar gebracht op voordracht van DNA en IVBB.

De kwaliteit van het onderzoek is bewaakt door dr. Peter Noordhoek, dr.mr. Tim van der Rijken en prof. dr. Lucas Meijs.

1.2 Doel van het onderzoek

Het Nationaal Verenigings Onderzoek (NVO) wil laten zien hoe de landkaart van verenigingen in Nederland eruit ziet en hoe groot de economische en sociale betekenis van verenigingen is. Verder richt het onderzoek zich op hoe verenigingen in elkaar zitten, hoe ze functioneren, hoe ze gefinancierd worden, wat ze doen en wie er actief zijn. Met als uiteindelijke doel om binnen een paar jaar een volledig overzicht te hebben en daar de informatie uit te halen die de verenigingswereld versterkt.

Het doel van het onderzoek is het stap voor stap verkrijgen van een compleet beeld van verenigingen in Nederland. Voor het Nationaal Verenigings Onderzoek (NVO) kiezen we voor een deelname van alle typen verenigingen en sectoren binnen de drie segmenten van beroeps-, branche en vrijwilligersverenigingen.

1.3 Opstellen vragenlijsten

Bij het opstellen van de vragenlijsten is er voor gekozen om twee vragenlijsten te ontwikkelen: één voor de vrijwilligersverenigingen en één voor de branche- en beroepsverenigingen. Door twee vragenlijsten te hanteren bood dit de mogelijkheid om de vragen en antwoordcategorieën meer toe te spitsen op het type vereniging. Desondanks zit in beide vragenlijsten veel overlap.

Om de vragenlijsten zo goed mogelijk af te stemmen op de informatiebehoefte en belevingswereld van verenigingen is een aantal co-creatiesessies georganiseerd

waarbij mensen uit zo veel mogelijk geledingen van de verenigingswereld zijn uitgenodigd om mee te denken.

1.4 Respons

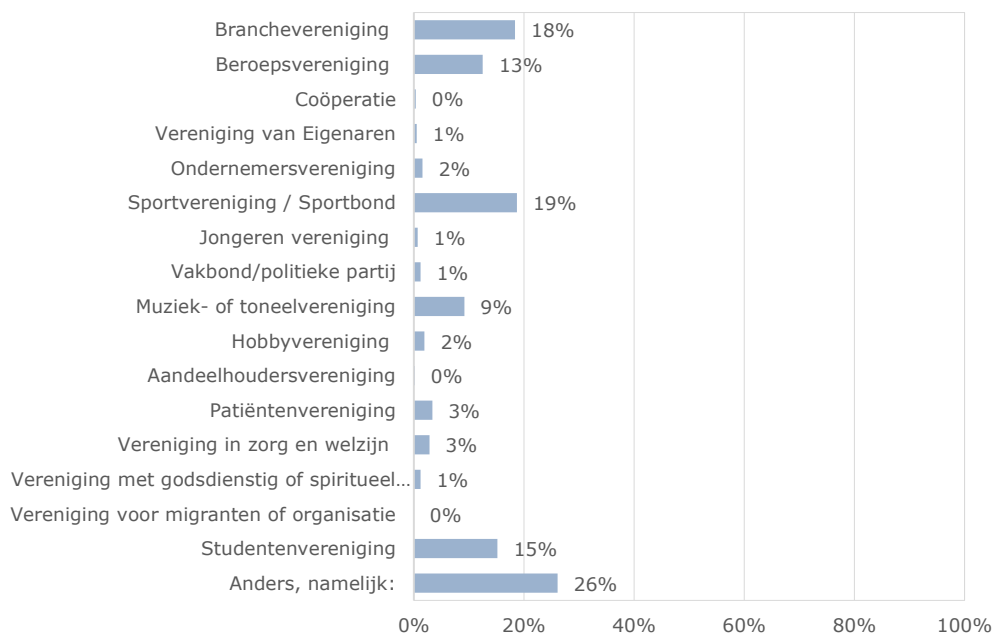
Voor dit onderzoek zijn de verenigingen op verschillende manieren benaderd. Op de eerste plaats konden verenigingen zich ruim van te voren aanmelden voor deelname op www.nationaalverenigingsonderzoek.nl. Daarnaast is een lijst samengesteld met zo veel mogelijk directe emailadressen van (bestuursleden van) verenigingen. Daar waar niet over directe mailadressen kon worden beschikt zijn verenigingen ook aangeschreven op hun algemeen (info@ of secretariaat@) mailadres, rekening houdend met AVG voorwaarden. Veel verenigingen maken gebruik van contactformulieren. Deze zijn niet benaderd.

Ook DNA heeft al haar leden aangeschreven via een nieuwsbrief. Ook is een aantal koepelverenigingen benaderd met de vraag of zij de vragenlijst wilden doorzetten naar hun lid-verenigingen. Tot slot hebben we gemeenten ge-e-maild met de vraag of zij de link naar de vragenlijst wilden verspreiden onder de verenigingen binnen hun gemeente.

De vragenlijst is op 15 oktober 2020 opengesteld en op 8 november 2020 weer gesloten. Op 15 oktober 2020 hebben de verenigingen waarvan we over de mailadressen beschikten, een uitnodiging per email ontvangen voor de digitale vragenlijst. Op 27 oktober 2020 hebben we hen ook een herinnering gestuurd. Uiteindelijk zijn 567 verenigingen gestart met het invullen van de vragenlijst. 449 van hen hebben de vragenlijst volledig afgerond (deze aantallen zijn geschoond voor niet-realistisch ingevulde vragenlijsten). De verenigingen zijn als volgt verdeeld over de typen verenigingen:

figuur 1 Type vereniging (meerdere antwoorden mogelijk) (N=567)

Bron: Panteia - november 2020

19% van de deelnemende verenigingen is een branchevereniging, nog eens 19% is een sportvereniging. Ook studentenverenigingen, beroepsverenigingen en muziek- en toneelverenigingen zijn ruim vertegenwoordigd in het onderzoek. Onder 'anders namelijk' worden o.a. studieverenigingen en verenigingen voor specifieke doelgroepen of onderwerpen benoemd.

Van de 2.223 direct uitgenodigde verenigingen met een persoonlijke link hebben er 272 een start gemaakt met het invullen van de vragenlijst. Dit komt neer op een responspercentage van 12%. Daarnaast zijn er 168 verenigingen geweest die op de oproep van hun gemeente hebben gereageerd. Ook hebben 116 verenigingen gereageerd op de oproep van DNA om mee te doen aan het onderzoek. Via de overige wegen is steeds een handvol respondenten geworven.

1.5 Leeswijzer

In dit rapport worden de resultaten van het onderzoek besproken aan de hand van de vragenlijst. De antwoorden op de vragen worden met behulp van figuren getoond. In de titel van het figuur staat steeds N=*. Op de plaats van de * staat steeds het aantal respondenten voor de vraag genoemd. Dit aantal kan variëren per vraag om drie redenen:

1. Zoals eerder beschreven zijn 567 verenigingen gestart met het invullen van de vragenlijst. Helaas is een aantal halverwege afgehaakt. Het aantal invullers van de vragen neemt dus gedurende de vragenlijst af.
2. In een aantal gevallen zijn vervolgvragen gesteld aan een deel van de verenigingen. Zij geven bijvoorbeeld eerst aan dat zij innovaties hebben

doorgevoerd, vervolgens vragen wij alleen aan degenen die geïnnoveerd hebben, wat het beoogde doel van deze innovaties was.

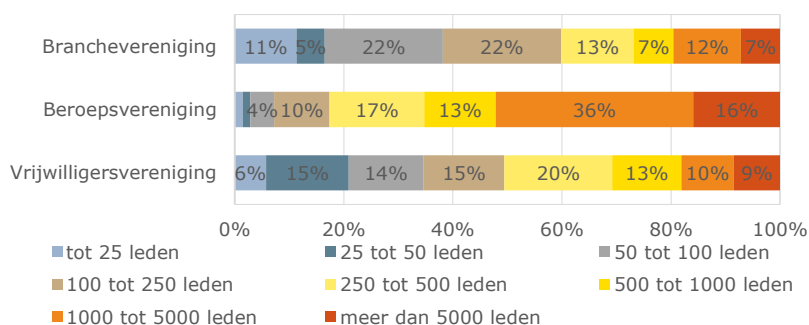
3. Als verenigingen "weet niet" of "niet van toepassing" hebben geantwoord, dan worden deze niet meegenomen in de figuur. Hierdoor wordt de N naar beneden bijgesteld.

2 Leden

In dit hoofdstuk gaan we in op de leden. Hoeveel leden zijn er, hoeveel melden zich af of aan en hoe ziet de aanwas eruit?

figuur 2 Aantal leden op 31 december 2019 per type vereniging (N=567)

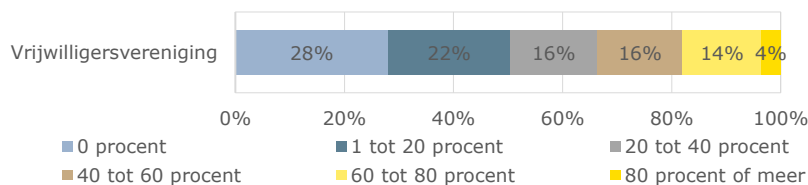

Bron: Panteia - november 2020

Voorals de beroepsverenigingen hebben een groot aantal leden. Ruim de helft van dit type vereniging heeft meer dan 1.000 leden.

Vrijwilligersverenigingen zijn er in alle maten, van minder dan 25 leden tot aan meer dan 5.000 leden. Ook de brancheverenigingen laten een grote spreiding zien in grootteklassen, maar hun zwaartepunt ligt tussen de 50 en 250 leden.

figuur 3 Percentage leden jonger dan 21 jaar bij vrijwilligersverenigingen (N=567)

Bron: Panteia - november 2020

Gemiddeld hebben de vrijwilligersverenigingen 28% leden onder de 21 jaar oud. Dit percentage wordt wat vertekend door de studentenverenigingen, die over het algemeen een jonge ledenbasis hebben. Als we de studentenverenigingen niet meetellen, dan hebben de overige vrijwilligersverenigingen alsnog 21% leden onder de 21 jaar oud.

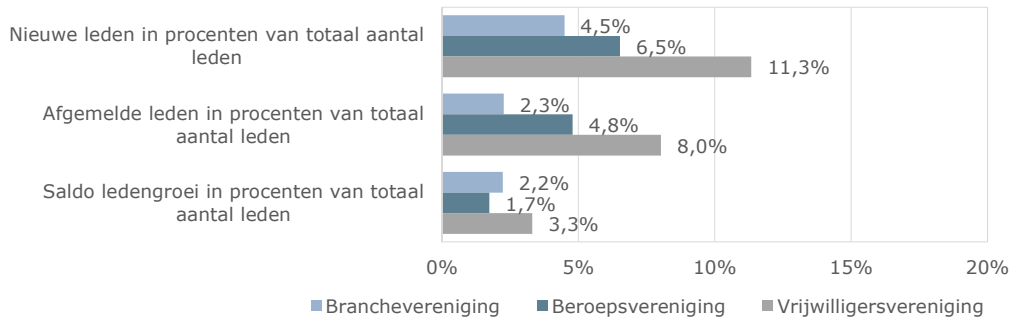
De spreiding tussen verenigingen is groot. 28% heeft geen leden onder de 21 jaar, maar ook 18% heeft meer dan 60% leden onder de 21 jaar. Soms heeft dit te maken met de aard van de vereniging, bijvoorbeeld bij een seniorenvereniging of juist een sportvereniging met veel jeugdleden.

2.1 Saldo aan- en afmeldingen leden in 2020

In de vragenlijst hebben we vervolgens gevraagd hoeveel aan- en afmeldingen men in 2020 al heeft ontvangen tot op het moment van het invullen van de vragenlijst. De antwoorden hebben we gepercenteerd naar het aantal leden op 31 december 2019. De in- en uitstroom van nieuwe leden laat het volgende beeld zien:

figuur 4 Aanwas en verlies van leden tot medio oktober 2020 (N=477)

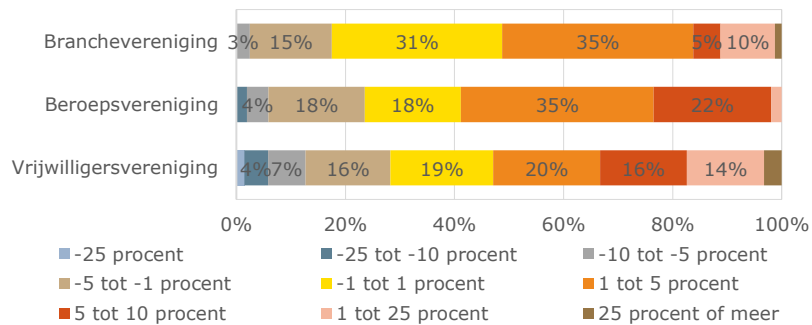

Bron: Panteia - november 2020

Gemiddeld hebben de brancheverenigingen 2,2% meer leden rond oktober 2020 dan op 31 december 2019. Ook de beroepsverenigingen zijn wat gegroeid, namelijk met 1,7%. De vrijwilligersverenigingen laten de grootste groei zien, namelijk 3,3%. In de figuur is bovendien te zien dat het verloop in leden van de vrijwilligersverenigingen veel groter is dan die bij de branche- en beroepsverenigingen.

In figuur 5 zijn de verenigingen gecategoriseerd naar de ledengroei in procenten tot en met ongeveer half oktober 2020 (het moment waarop de vereniging de vragenlijst invulde).

figuur 5 Saldo aan- en afmeldingen in categorieën (N=477)

Bron: Panteia - november 2020

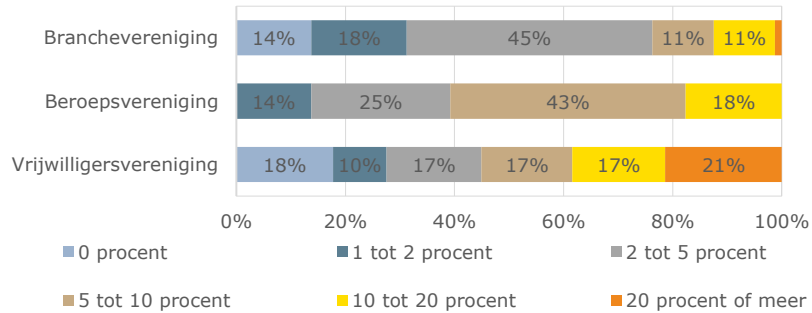
In bovenstaand figuur beeldt de gele categorie het percentage verenigingen uit met een stabiel ledenaantal. Vooral bij brancheverenigingen is deze groep groot (31%). Daarnaast kunnen we vaststellen dat bij alle typen verenigingen de helft van de verenigingen een groei van tenminste 1% in ledenaantal heeft gezien in 2020.

2.2 Aanmeldingen in 2020

In figuur 6 is te zien hoeveel nieuwe leden de verenigingen hebben gekregen in ongeveer 10 maanden tijd, gepercenteerd naar het aantal leden op 31 december 2019.

figuur 6 Aanwas nieuwe leden in categorieën (N=477)

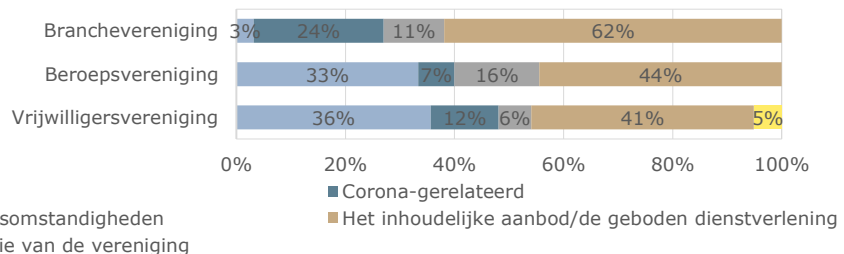

Bron: Panteia - november 2020

Bij alle beroepsverenigingen hebben zich al nieuwe leden gemeld in 2020. Bij 14% van de brancheverenigingen en 18% van de vrijwilligersverenigingen is dat (nog) niet het geval. Bij de vrijwilligersverenigingen loopt het percentage aanwas op tot boven de 20% bij een vijfde van de verenigingen. Ook de helft van de beroepsverenigingen heeft al meer dan 5% nieuwe leden.

De belangrijkste reden om zich aan te melden bij een vereniging blijft het inhoudelijke aanbod en de geboden dienstverlening. Bij beroepsverenigingen en vrijwilligersverenigingen dragen ledenwerfacties hier voor een groot deel aan bij. Ook corona blijkt een grote invloed te hebben op het lidmaatschap van de verenigingen. Vooral de brancheverenigingen en in mindere mate de vrijwilligersverenigingen hebben hier baat bij. Verenigingen die een andere reden noemen zijn veelal verenigingen voor studenten. Zij geven aan dat een nieuw academisch jaar automatisch nieuwe leden oplevert. Ook communicatie wordt als andere reden genoemd.

figuur 7 Belangrijkste reden aanwas nieuwe leden (N=341)

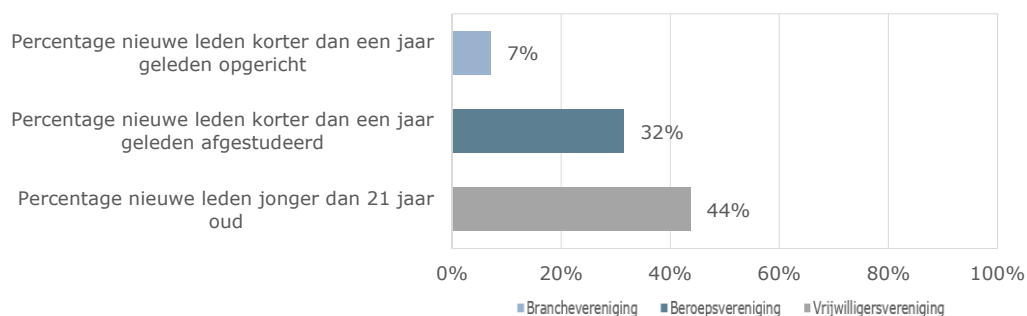

Bron: Panteia - november 2020

Als we vervolgens verder inzoomen op de nieuwe leden, dan zien we dat deze voor een belangrijk deel bestaan uit "jonge" leden.

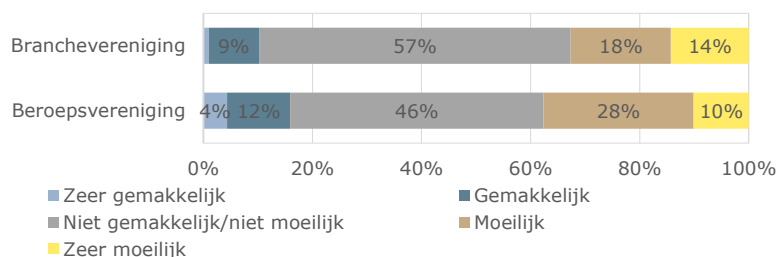
figuur 8 "Leeftijd" van de nieuwe leden (N=567)

Bron: Panteia - november 2020

Aan de brancheverenigingen hebben we gevraagd, welk deel van de nieuwe leden korter dan een jaar geleden is opgericht. Gemiddeld komt dit neer op 7%. Aan de beroepsverenigingen hebben we gevraagd hoeveel procent van de leden korter dan een jaar geleden is afgestudeerd. Zij komen uit op 32%. Bij de vrijwilligersverenigingen hebben we gevraagd welk deel van de nieuwe leden jonger is dan 21 jaar. Zij laten weten dat dat bij 44% van de nieuwe leden het geval is.

figuur 9 Gemak waarmee 'jonge' leden geworven worden

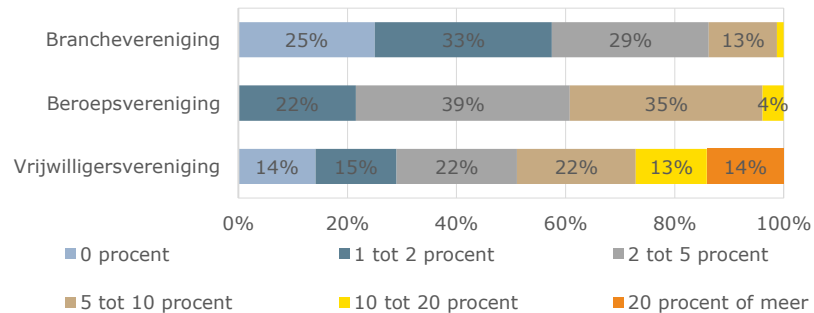
Bron: Panteia - november 2020

Hoewel de meerderheid van de verenigingen het werven van pas afgestudeerde leden, of onlangs opgerichte leden noch moeilijk, noch gemakkelijk vindt, is per saldo de tendens dat dit moeilijk is. Het percentage brancheverenigingen dat dit als moeilijk ervaart ligt 22 procentpunt hoger dan het percentage verenigingen dat dit gemakkelijk af gaat. Dit geldt exact hetzelfde voor de beroepsverenigingen.

2.3 Afmeldingen in 2020

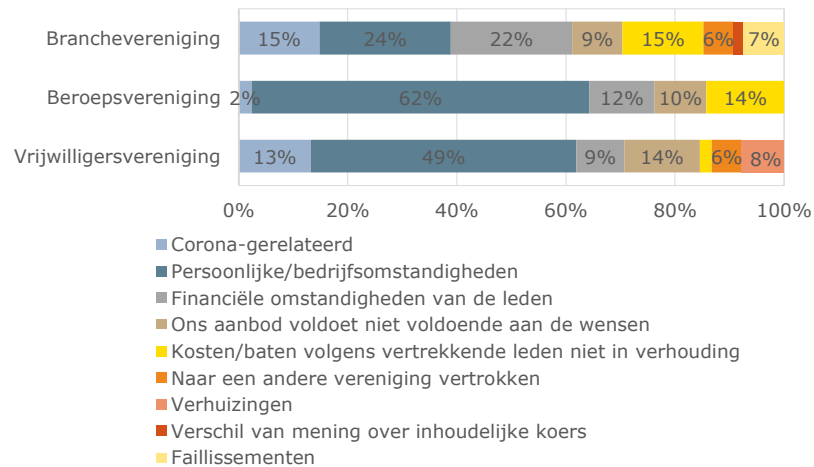
figuur 10 Afmeldingen leden in categorieën (N=567)

Bron: Panteia - november 2020

Ook in het aantal afmeldingen tot medio oktober zien we dat de branchevereniging een wat stabielere ledenbasis heeft. De vrijwilligersverenigingen kennen niet alleen bij de aanmeldingen, maar ook wat betreft de afmeldingen een wat grilliger patroon. 14% van de verenigingen geeft aan dat meer dan 20% van de leden zich dit jaar al heeft afgemeld.

figuur 11 Belangrijkste oorzaken verlies leden (N=277)

Bron: Panteia - november 2020

De oorzaken van verlies van leden zijn wat gevarieerder. Meestal gaat het om persoonlijke- of bedrijfsomstandigheden die leden ertoe aanzetten zich af te melden. Branche- en vrijwilligersverenigingen noemen ook regelmatig het coronavirus als belangrijkste reden waarom leden zich afmelden. Bij beroepsverenigingen lijkt dit beduidend minder te spelen. Andere redenen waarom leden zich afmelden zijn volgens verenigingen pensionering (beroepsverenigingen), het afronden van de studie (studie- en studentenverenigingen), overlijden of een mindere binding met de vereniging.

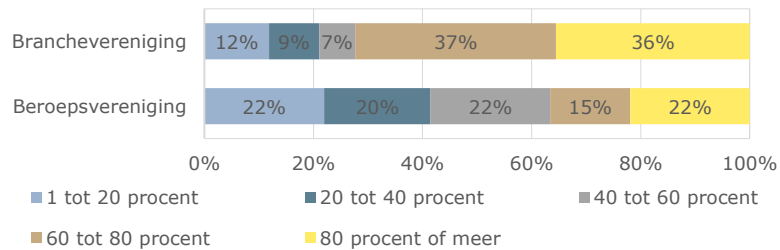
2.4 Organisatiegraad branche- of beroepsvereniging

De organisatiegraad van de vereniging kan op drie manieren uitgedrukt worden:

1. In percentage van het aantal leden ten opzichte van het aantal bedrijven in de branche of personen in de beroepsgroep
2. In percentage van de omzet van de leden ten opzichte van de omzet van de gehele branche of beroepsgroep
3. In een percentage van het aantal werkzame personen dat bij de leden werkt, ten opzichte van de branche of beroepsgroep.

Deze drie manieren worden op de komende pagina's verder uitgewerkt.

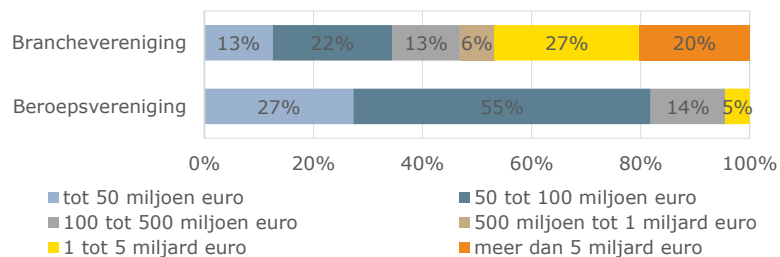
figuur 12 Percentage van het aantal bedrijven in de branche/ personen in de beroepsgroep (N=117)

Bron: Panteia - november 2020

De brancheverenigingen lijken een wat grotere dekking te hebben van de branche dan de beroepsverenigingen hebben van hun beroepsgroep (in aantal leden). Zo heeft 22% van de beroepsverenigingen minder dan 20% van de werkzame personen in de beroepsgroep als lid. Bij de brancheverenigingen geldt dat 12% van de brancheverenigingen, minder dan 20% van de bedrijven in de sector vertegenwoordigt. 73% van de brancheverenigingen vertegenwoordigt meer dan 60% van de bedrijven in de branche.

figuur 13 Gezamenlijke omzet van de leden over 2019 (N=86)

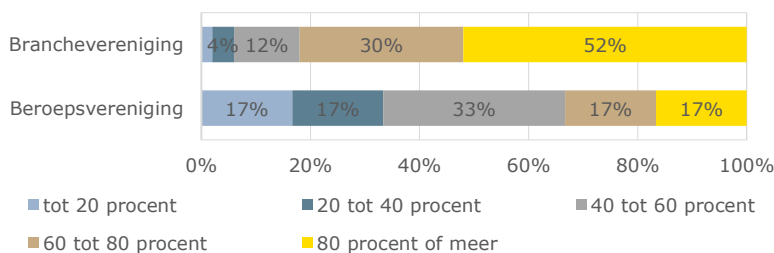

Bron: Panteia - november 2020

De leden van de beroepsverenigingen behalen gezamenlijk in ruim driekwart van de gevallen een omzet tot 100 miljoen euro. Voor de brancheverenigingen is de omzet van de leden diverser. De helft heeft leden met een gezamenlijke omzet tot 500 miljoen euro, de andere helft gaat hier overheen. 20% van de brancheverenigingen vertegenwoordigt leden met een gezamenlijke omzet van meer dan 5 miljard euro.

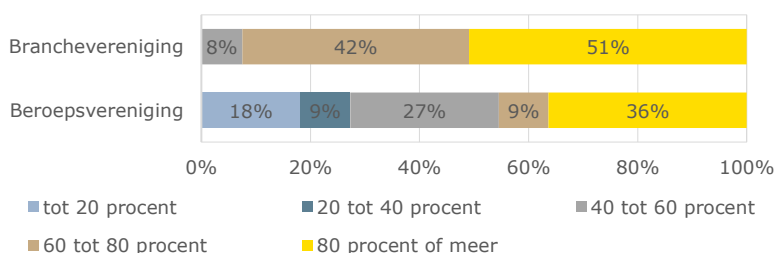
figuur 14 Omzet leden ten opzichte van de gehele branche/beroepsgroep (N=56)

Bron: Panteia - november 2020

Meer dan de helft van de brancheverenigingen vertegenwoordigt met hun leden, 80% van de omzet van sector of nog meer. Het percentage brancheverenigingen dat qua omzet minder dan 40% van de sector vertegenwoordigt blijft beperkt tot zo'n 6%. Bij de beroepsverenigingen ligt dat anders. Een derde van de beroepsverenigingen vertegenwoordigt 40% tot 60% van de omzet in de beroepsgroep. Nog eens een derde vertegenwoordigt minder dan 40% van de omzet en de laatste een derde vertegenwoordigt juist meer dan 60% van de omzet in de beroepsgroep.

figuur 15 Werkgelegenheid die de leden bieden ten opzichte van de gehele branche/beroepsgroep (N=64)

Bron: Panteia - november 2020

Meer dan de helft van de brancheverenigingen vertegenwoordigt ook in werkgelegenheid, 80% of meer van de sector. Dat gaat redelijk gelijk op met de vertegenwoordiging in termen van omzet.

Bij de beroepsverenigingen zijn er wel verenigingen bij die minder dan 40% van de beroepsgroep vertegenwoordigen qua werkgelegenheid. Een kwart van de beroepsverenigingen behoort tot deze groep.

Daarnaast valt op dat waar- in termen van omzet- 'slechts' 17% van de beroepsverenigingen meer dan 80% van de omzet in de beroepsgroep vertegenwoordigt, dit in termen van de werkgelegenheid een veel groter aandeel is. 36% van de beroepsverenigingen vertegenwoordigt meer dan 80% van de werkgelegenheid in de sector.

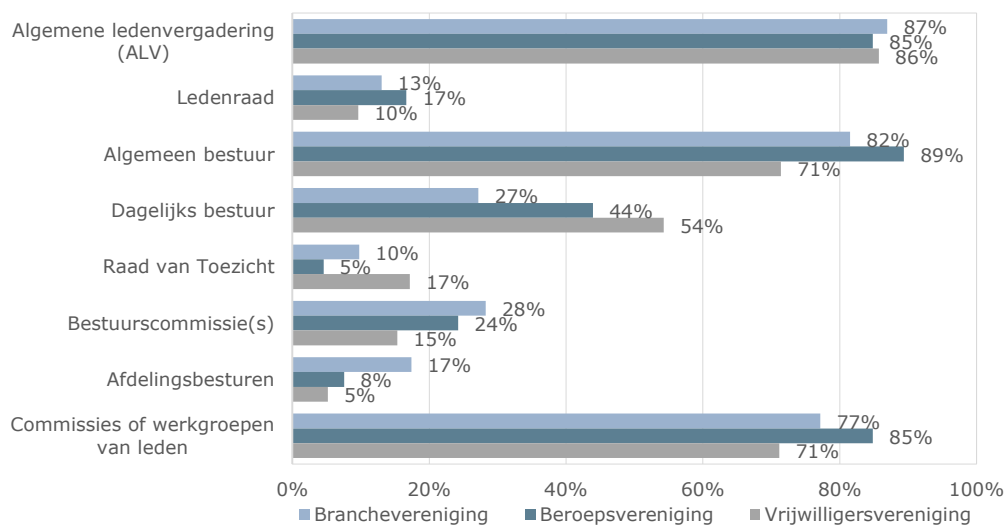

3 Organisatie

In dit hoofdstuk gaan we dieper in op de inrichting van de vereniging. Onder andere vragen over hoe het bestuur eruit ziet en hoe de financiën eruit zien, staan hierbij centraal.

3.1 Bestuur van de vereniging

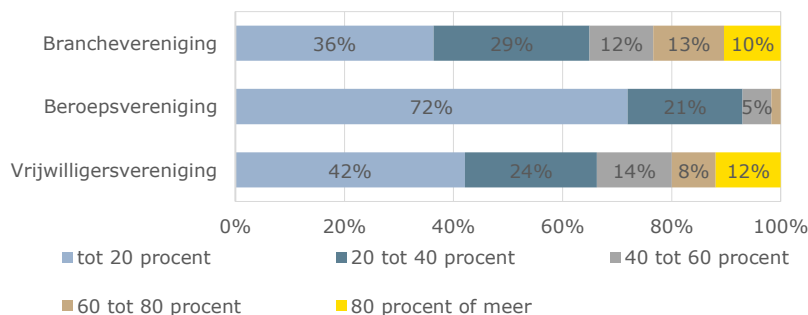
figuur 16 Organen binnen de vereniging (N=543)

Bron: Panteia - november 2020

De inrichting van de verenigingen komt grotendeels met elkaar overeen. Veruit de meeste verenigingen hebben een ALV, een algemeen bestuur en een aantal commissies of werkgroepen van leden.

figuur 17 Percentage actieve leden (N=469)

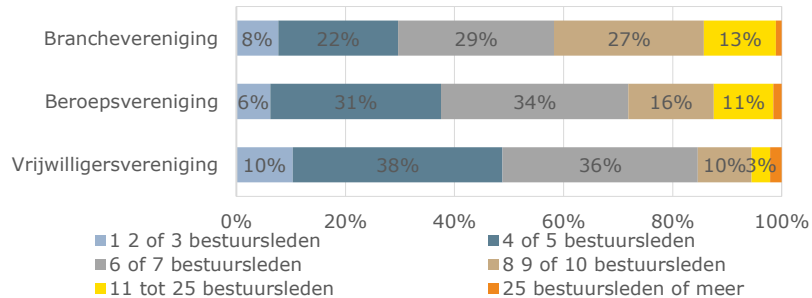
Bron: Panteia - november 2020

72% van de beroepsverenigingen steunt op minder dan 20% leden die actief zijn in een orgaan van de vereniging. Zowel de branche- als de vrijwilligersverenigingen

kunnen op meer actieve leden steunen. 12 procent van de vrijwilligersverenigingen laat weten dat meer dan 80% van de leden actief is in een orgaan. Bij de brancheverenigingen is 10% van de bedrijven die lid zijn, actief in een orgaan.

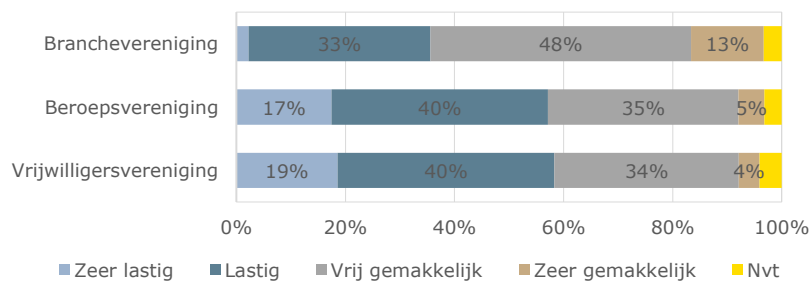
figuur 18 Aantal bestuursleden bij volledige bezetting (N=532)

Bron: Panteia - november 2020

De brancheverenigingen hebben veelal een wat grotere omvang van het bestuur dan beroeps- en vrijwilligersverenigingen. Bijna de helft (48%) van de vrijwilligersverenigingen wordt bestuurd door maximaal 5 bestuursleden.

figuur 19 Het gemak waarmee nieuwe bestuursleden gevonden kunnen worden (N=520)

Bron: Panteia - november 2020

Meer dan de helft van de beroeps- en vrijwilligersverenigingen ervaart het als lastig om nieuwe bestuursleden te werven. Het lijkt erop dat dit de brancheverenigingen iets gemakkelijker af gaat.

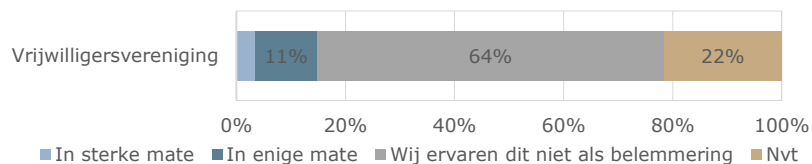
Voor de helft van de verenigingen die wel worstelt met het vinden van bestuurders, is dit een wezenlijk probleem, wat in sommige gevallen de continuïteit van de vereniging bedreigt.

Wanneer gevraagd wordt naar de struikelblokken bij het vinden van nieuwe bestuurders, wordt vooral het tijdsaspect aangekaart. De beschikbare tijd van leden is doorgaans te weinig of de verwachte tijd die men aan een bestuursfunctie kwijt is, is te hoog. Verder is het animo onder de leden vaak laag en melden zich hierdoor geen nieuwe kandidaten voor het bestuur. Ook de geschiktheid, deskundigheid en betrokkenheid zijn aspecten zijn die hierin meetellen. Verder zorgt corona er ook voor

dat er minder interesse is voor een bestuursfunctie omdat verenigingen hun gebruikelijke activiteiten niet kunnen organiseren. Hiermee zijn de spreekwoordelijke krenten uit de pap voor potentiële kandidaten. Daarnaast zouden leden wel incidenteel willen helpen, maar zich niet permanent willen vastleggen. Tot slot speelt de leeftijd van de leden hierin ook een rol.

figuur 20 Belemmering door de wet- en regelgeving vanuit de overheid om bestuurders/vrijwilligers te werven of te behouden (N=351)

Bron: Panteia - november 2020

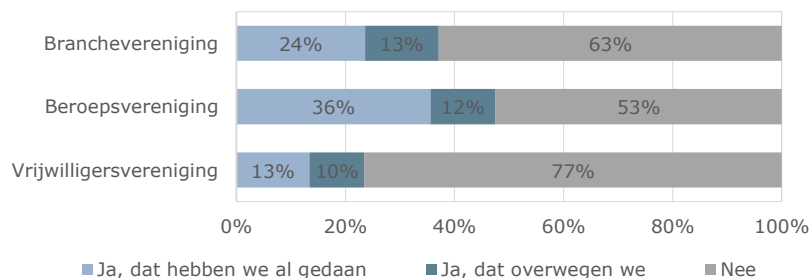
Vanuit de overheid worden steeds meer wetten en regels opgesteld waaraan (bestuurders van) verenigingen moeten voldoen. Toch ervaart 64% dit niet als een belemmering om bestuurders en vrijwilligers te vinden.

Degenen die wel hinder ondervinden bij het vinden van bestuurders en vrijwilligers, hebben we gevraagd wat hen dan belemmert.

Voor studentenverenigingen geldt dat door de invoering van het leenstelsel en/of het bindend studieadvies er minder animo is voor het bestuur omdat studenten studievertraging willen voorkomen. Verder laten verenigingen weten dat je als bestuurder de nodige kennis en ervaring moet hebben om goed met bureaucratie en complexe/tegenstrijdige/veranderende/toenemende wetgeving om te kunnen gaan. Ook de AVG is voor verenigingen een lastig punt.

3.2 Governance

figuur 21 Verenigingen die een ontwikkeltraject hebben voor het aanpassen van de governance van hun vereniging (N=476)

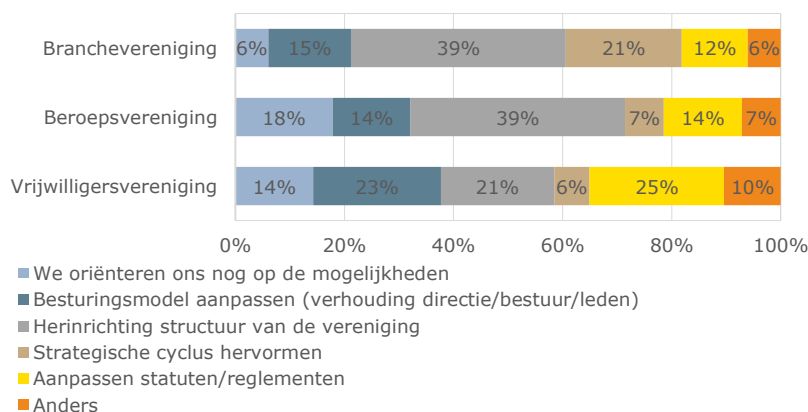

Bron: Panteia - november 2020

De meerderheid van de verenigingen heeft (nog) geen ontwikkeltraject gehad om de governance van hun vereniging aan te passen. Vooral bij de vrijwilligersverenigingen lijkt dit nauwelijks de aandacht te hebben.

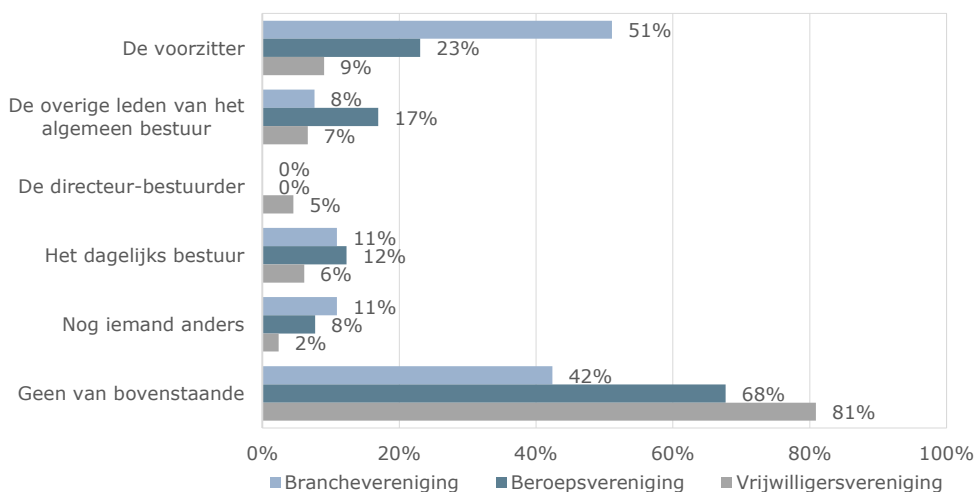
figuur 22 Doorgevoerde veranderingen of veranderingen waar over gedacht wordt (N=138)

Bron: Panteia - november 2020

Aan de verenigingen die veranderingen in hun governance aangebracht hebben of deze overwogen, is gevraagd welke veranderingen dan zijn doorgevoerd of welke overwogen worden. De meest gekozen optie is de herinrichting van de structuur van de vereniging. Bij vrijwilligersverenigingen wordt daarnaast veel gekozen voor het aanpassen van het besturingsmodel en het aanpassen van de statuten en/of reglementen. De brancheverenigingen wensen ook hun strategische cyclus te hervormen, of hebben dat reeds gedaan.

figuur 23 Bestuursleden met een vorm van salaris (meer dan onkostenvergoeding) (N=534)

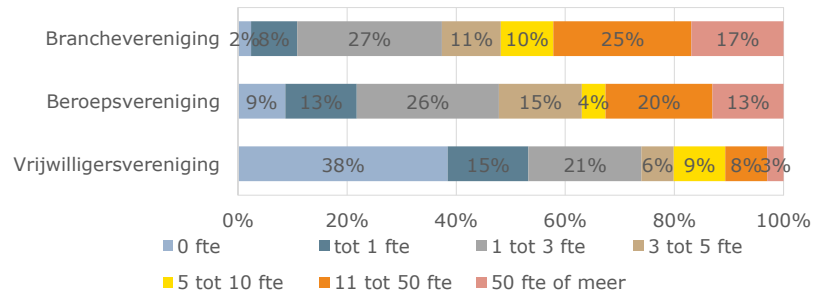
Bron: Panteia - november 2020

Bij de helft van de brancheverenigingen ontvangt de voorzitter een vorm van salaris. Bij de beroepsverenigingen is dit in iets minder dan een kwart van de verenigingen het geval. 9% van de vrijwilligersverenigingen keert een vorm van salaris uit aan de

voorzitter. Bij de beroepsverenigingen ontvangen de overige leden van het algemeen bestuur en het dagelijks bestuur wat vaker salaris dan bij de overige verenigingen. Toch zijn er ook nog veel verenigingen die geen van de bestuursleden betalen voor hun werkzaamheden. 81% van de vrijwilligersverenigingen, 68% van de beroepsverenigingen en 42% van de brancheverenigingen keert geen salaris uit aan het bestuur.

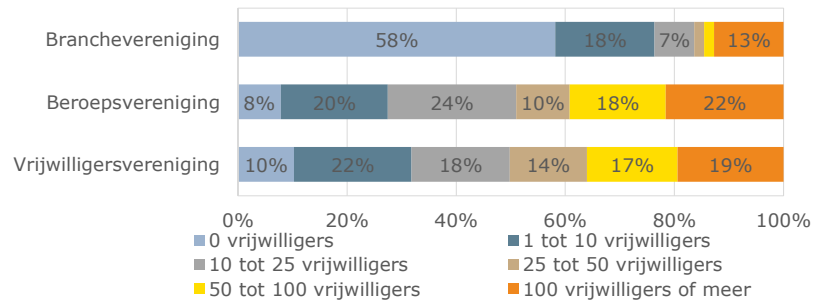
figuur 24 Aantal betaalde krachten op 31 december 2019 in fte (N=298)

Bron: Panteia - november 2020

Het percentage brancheverenigingen dat geen betaalde krachten in dienst heeft, is erg klein (2%). Bij de beroepsverenigingen (9%) en vrijwilligersverenigingen (38%) komt dit beduidend vaker voor.

figuur 25 Aantal werkende vrijwilligers in 2019 (N=389)

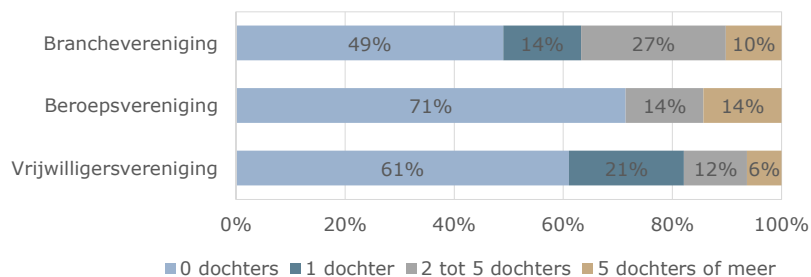
Bron: Panteia - november 2020

Meer dan de helft van de brancheverenigingen werkt zonder vrijwilligers. Bij de beide andere typen verenigingen is dat een stuk minder het geval. Daar zijn bij ongeveer de helft van de verenigingen minstens 25 vrijwilligers actief.

3.3 Dochters

figuur 26 Aantal dochters en deelnemingen waarvan de vereniging mede-eigenaar is, of bestuurlijk verantwoordelijk (N=158)

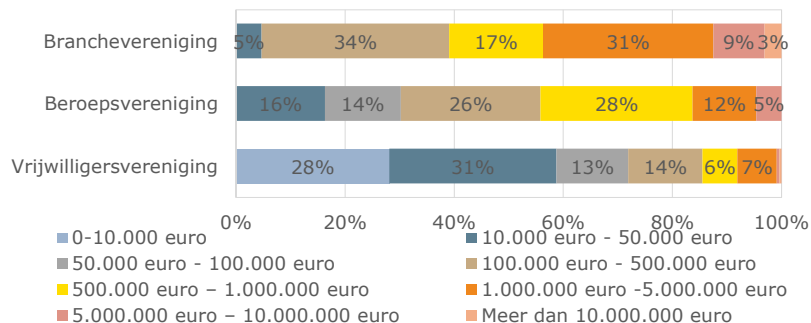

Bron: Panteia - november 2020

Meer dan de helft van de gevraagde verenigingen is niet verantwoordelijk voor dochters en/of deelnemingen. Bij brancheverenigingen komt dit vaker voor dan bij de overige verenigingen.

3.4 Inkomsten

figuur 27 Inkomsten van de vereniging inclusief dochters en deelnemingen in 2019 (N=342)

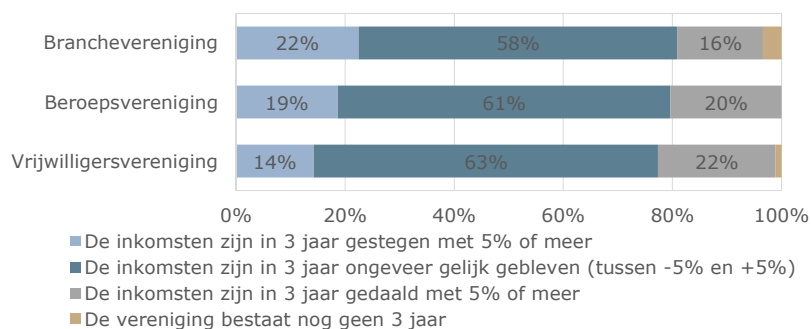
Bron: Panteia - november 2020

De brancheverenigingen en beroepsverenigingen hebben veel meer te besteden dan de vrijwilligersverenigingen. Meer dan de helft van de vrijwilligersverenigingen heeft inkomsten tot 50.000 euro. Met deze inkomsten opereert maar 5% van de brancheverenigingen en 16% van de beroepsverenigingen.

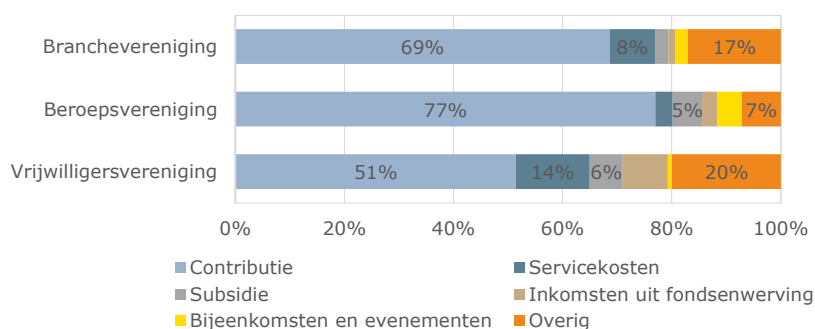
figuur 28 Ontwikkeling van de inkomsten in de afgelopen 3 jaar (N=506)

Bron: Panteia - november 2020

Meer dan de helft van de verenigingen heeft vrij stabiele inkomsten genoten in de afgelopen 3 jaar. Iets meer brancheverenigingen hebben hun inkomsten zien stijgen (22%) dan dalen (16%). Bij de beroepsverenigingen en vrijwilligersverenigingen ligt dit precies andersom.

figuur 29 Verdeling van de inkomsten in 2019 (N=467)

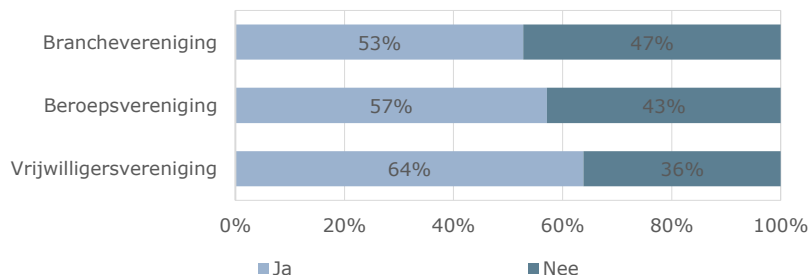

Bron: Panteia - november 2020

Het merendeel van de inkomsten bestaat bij elk van de drie typen verenigingen uit contributie. Daarnaast zijn servicekosten en subsidie belangrijke inkomstenbronnen. De categorie overig is opgebouwd uit onder andere deelnemingen, inkomsten uit kantine, sponsoring en opleidingen en trainingen. Als we de verdeling van de inkomsten naast de hoogte van de inkomsten van tabel 27 leggen, dan zien we dat kleinere verenigingen met inkomsten tot 100.000 euro voor een groter deel afhankelijk zijn van subsidies en sponsoring dan de grote verenigingen. Daarbij moet wel opgemerkt worden dat deze kleinere verenigingen vanzelf ook vaker de vrijwilligersverenigingen zijn

figuur 30 Verdeling inkomsten van 2019 ook de gewenste verdeling voor de toekomst (N=349)

Bron: Panteia - november 2020

Voor meer dan de helft van de verenigingen is de verdeling van de inkomsten van 2019, ook het gewenste plaatje voor de toekomst.

Als we vervolgens de verschillen in de verdeling van de inkomsten bekijken tussen verenigingen die tevreden zijn met de verdeling, en de verenigingen die deze willen veranderen in de toekomst dan valt het volgende op:

- De branche- en beroepsverenigingen die het huidige plaatje ook de gewenste situatie voor de toekomst vinden, behalen een beduidend hoger percentage van hun inkomsten uit de contributie (brancheverenigingen 75% vs. 61% en beroepsverenigingen 79% vs. 70%). Bij de vrijwilligersverenigingen zijn deze percentages gelijk aan elkaar.
- De brancheverenigingen die hun inkomstenverdeling graag anders zien, behalen gemiddeld 6% van hun inkomsten uit subsidie, de collega-verenigingen die de verdeling graag anders zien, behalen 14% van hun inkomsten uit deze bron.
- Bij de beroepsverenigingen is het plaatje andersom: degenen die meer afhankelijk zijn van subsidie (6% van de inkomsten) zijn tevreden over de inkomstenverdeling. Degenen die de verdeling graag anders zouden hebben, halen maar 1% van hun inkomsten uit subsidies.
- Ook het percentage inkomsten uit sponsoring verschilt tussen de groepen die de inkomstenverdeling hetzelfde willen houden, of juist willen veranderen. Bij de beroepsverenigingen zijn degenen die de verhouding willen veranderen, voor 7% van hun inkomsten afhankelijk van sponsoring, tegen 1% van degenen die geen verandering wensen.
- Bij vrijwilligersverenigingen lijken de inkomsten uit sponsoring juist tot meer tevredenheid over de situatie te leiden. Degenen die tevreden zijn over de inkomsten, ontvangen gemiddeld 10% van hun inkomen uit sponsoring, tegen 6% bij de verenigingen die de verhoudingen graag anders zien.
- Het valt op dat verenigingen die de verhoudingen in inkomsten graag zouden zien verschuiven, ongeveer tweemaal zoveel 'overige' inkomsten genieten.

Uit bovenstaande zijn twee conclusies mogelijk:

1. De verenigingen die relatief gezien minder inkomsten uit contributie halen, zijn daarmee minder tevreden, zij wensen graag meer inkomsten uit contributie.
2. De verenigingen die relatief gezien minder inkomsten uit contributie halen, hebben al allerlei activiteiten ondernomen om andere inkomstenbronnen aan te boren. Zij zijn weliswaar nog niet tevreden, want ze zouden graag nog verder willen verschuiven.

In een open vraag is gevraagd, welke kant de vereniging op zou willen bewegen als zij hun inkomsten liever anders verdeeld zien. Een aantal verenigingen kan zich inderdaad in de

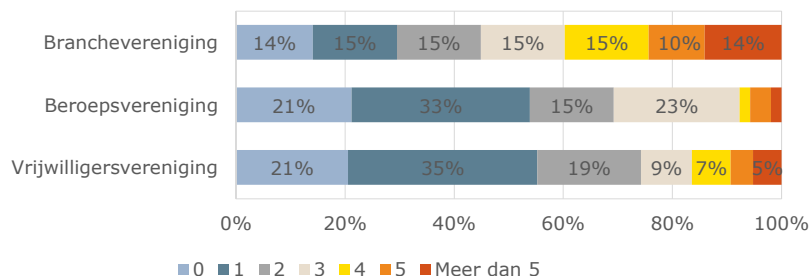

eerste conclusie vinden: zij wensen meer inkomsten uit de contributie willen halen. De grote meerderheid wenst echter juist meer inkomsten uit andere bronnen. Vooral meer sponsoring en meer subsidie worden hier vaak bij genoemd.

4 Samenwerkingen

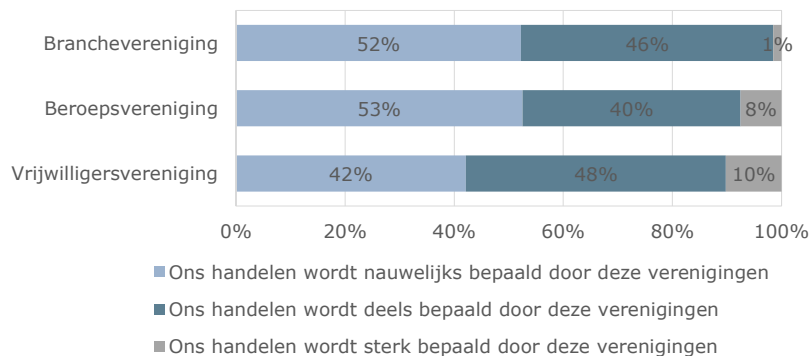
figuur 31 Aantal verenigingen waarvan de verenigingen lid zijn (N=401)

Bron: Panteia - november 2020

De meeste verenigingen zijn lid van één of meer andere verenigingen. Bij de brancheverenigingen varieert het aantal verenigingen waarvan men lid is sterker dan bij de overige verenigingen. Beroepsverenigingen en vrijwilligersverenigingen zijn over het algemeen van minder verenigingen lid dan de brancheverenigingen.

figuur 32 Mate waarin handelingen worden bepaald door verenigingen waar de verenigingen lid van zijn (N=323)

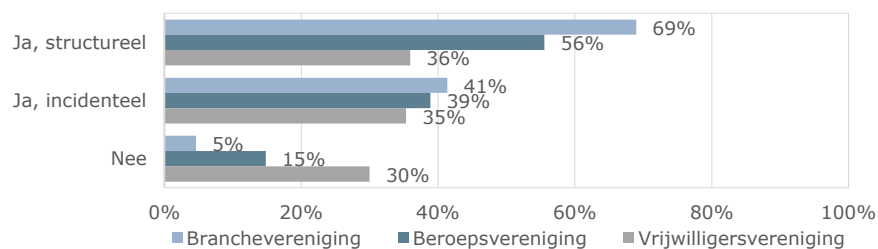

Bron: Panteia - november 2020

Aan de verenigingen die lid zijn van andere verenigingen hebben we vervolgens gevraagd in hoeverre hun handelen wordt bepaald door die verenigingen. Dit blijkt beperkt te zijn. Ongeveer de helft van de verenigingen laat weten dat hun handelen nauwelijks bepaald wordt door de ander, en nog eens bijna de helft zegt dat hun handelen deels bepaald wordt door de verenigingen. De verenigingen die zeggen dat hun handelen sterk wordt bepaald door de vereniging(en) waar zij lid van zijn, zijn vooral vrijwilligersverenigingen en beroepsverenigingen.

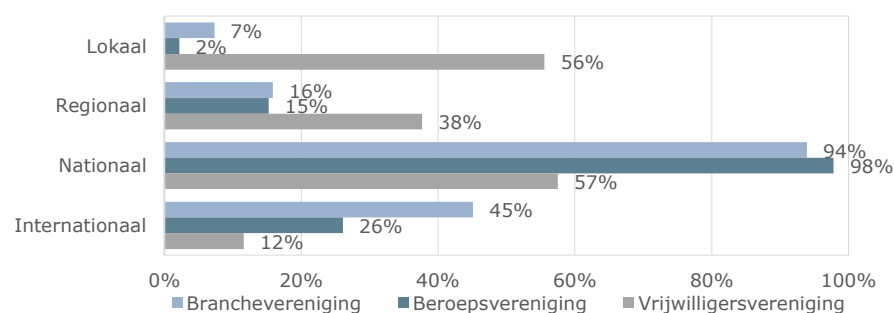
figuur 33 Samenwerkingen ten behoeve van gezamenlijke belangenbehartiging (N=335)

Bron: Panteia - november 2020

Veel verenigingen hebben structurele en/of incidentele samenwerkingen om gezamenlijk belangen te behartigen. Brancheverenigingen hebben nagenoeg allemaal een samenwerkingsverband, bij vrijwilligersverenigingen is dit in 70% het geval.

figuur 34 Niveau samenwerkingen (N=335)

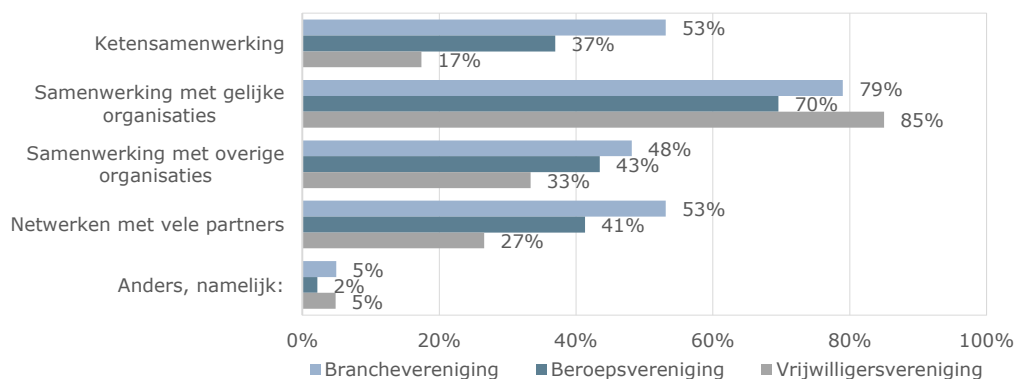

Bron: Panteia - november 2020

Aan de verenigingen die een samenwerkingsverband hebben, hebben we verder gevraagd naar het niveau van de samenwerking(en). De samenwerkingen vinden vooral op nationaal niveau plaats. Vrijwilligersverenigingen werken ook regelmatig op lokaal en regionaal niveau samen. 45% van de brancheorganisaties werkt ook in internationaal verband samen.

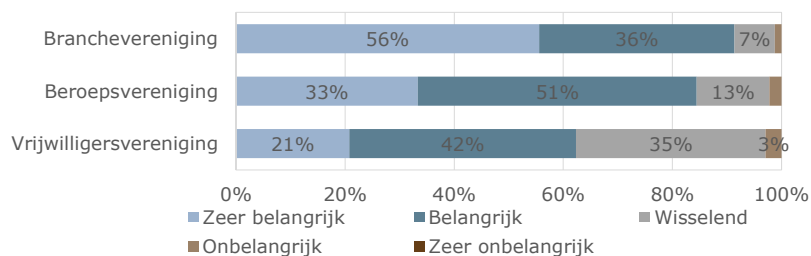
figuur 35 Type samenwerking (N=334)

Bron: Panteia - november 2020

Bij alle drie de typen verenigingen zijn de samenwerkingen met gelijke organisaties favoriet. Daarnaast is te zien dat de brancheorganisaties alle overige typen samenwerkingen die we hebben uitgevraagd, het meest bezigen. Dit wordt gevolgd door de beroepsverenigingen. De vrijwilligersverenigingen zijn de hekkensluiter. Onder 'anders namelijk' wordt onder andere beschreven hoe de samenwerking er uitziet (bijv. bellen, export ondersteuning, delen accommodatie).

figuur 36 Het belang van de samenwerkingen (N=333)

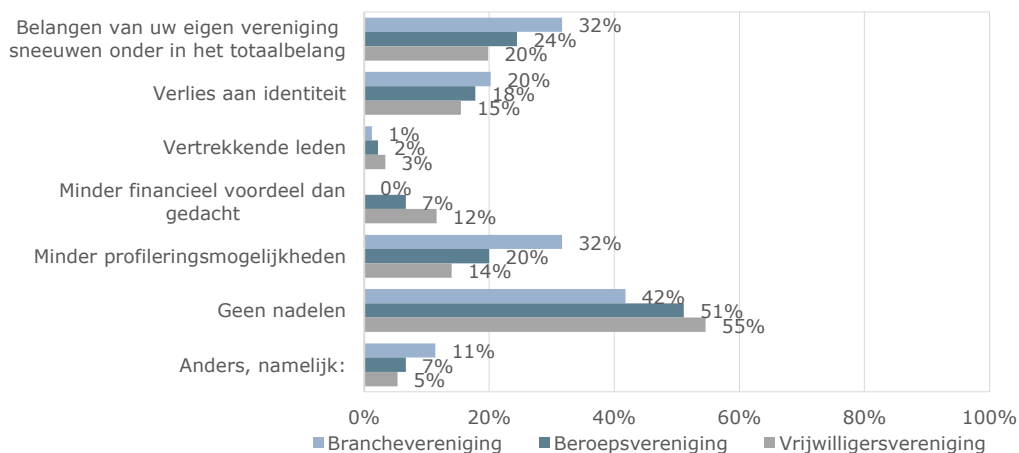

Bron: Panteia - november 2020

De samenwerkingen worden door 92% van de brancheverenigingen als (zeer) belangrijk aangemerkt. Ook 84% van de beroepsverenigingen ervaart de samenwerkingen als (zeer) belangrijk. Bij de vrijwilligersverenigingen is dit percentage lager, maar toch nog altijd bijna twee derde (63%).

figuur 37 Nadelen van samenwerking (N=331)

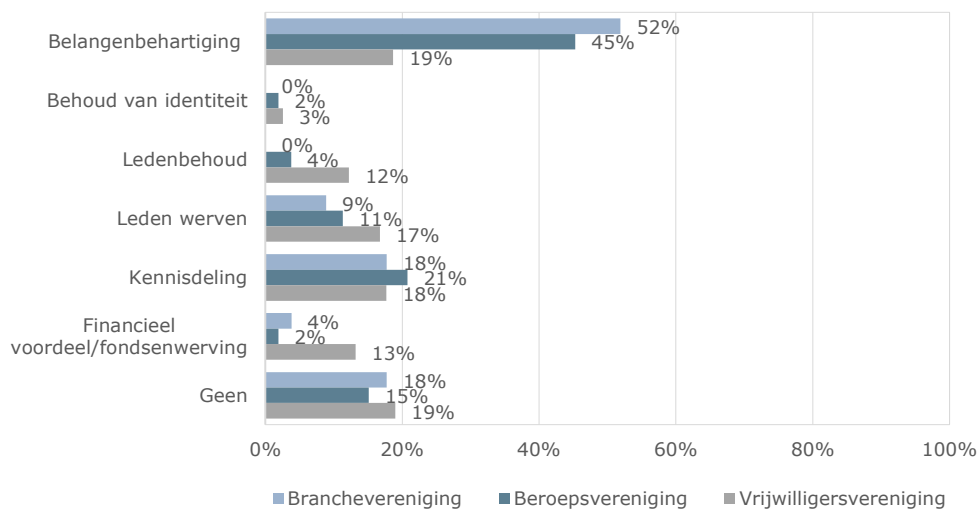

Bron: Panteia - november 2020

Naast voordelen van de samenwerkingen, kunnen er ook nadelen aan kleven. De belangrijkste twee nadelen zijn het ondersneeuwen van het eigen belang in het totaalbelang en minder profileringsmogelijkheden voor de eigen vereniging. Onder 'anders namelijk' wordt vaak genoemd dat processen meer tijd en energie kosten. Daarnaast wordt bijvoorbeeld genoemd dat er meer oplettendheid geboden is, men afhankelijker is en er kosten aan de samenwerking verbonden zitten. Veel verenigingen rapporteren geen enkel nadeel: bij de vrijwilligersverenigingen ziet 55% uitsluitend voordelen. Bij de beroepsverenigingen is dit 51% en bij de brancheverenigingen is dit 42%.

figuur 38 Gebied waarop meer samenwerking gewenst is (N=443)

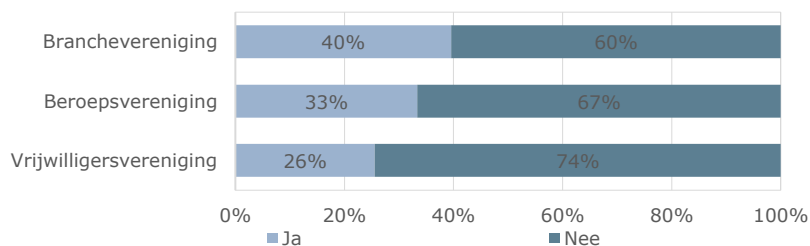
Bron: Panteia - november 2020

De branche- en beroepsverenigingen wensen met name meer samenwerking op het gebied van belangenbehartiging. Bij de vrijwilligersverenigingen zijn de wensen vrij regelmatig verspreid over belangenbehartiging, leden werven en kennisdeling. Maar weinig branche- en beroepsverenigingen wensen samenwerking op het gebied van fondsenwerving of ander financieel voordeel. Iets minder dan een vijfde wenst geen (extra) samenwerkingen aan te gaan.

4.1 Concurrentie

Naast samenwerking tussen verenigingen, wordt er soms ook om leden of budget geconcurrereerd.

figuur 39 Ervaren concurrentie om leden of budget (N=518)

Bron: Panteia - november 2020

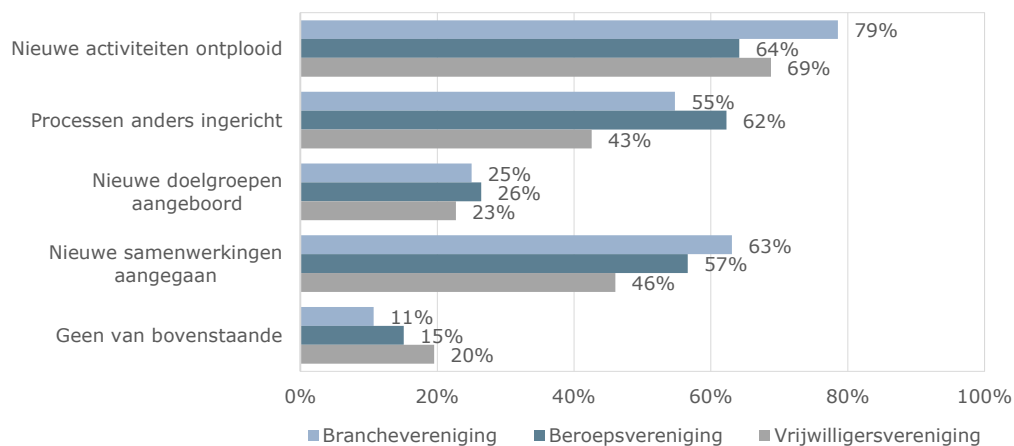
Een flink percentage van de verenigingen ervaart concurrentie om leden of budget door de activiteiten van andere verenigingen. Dit varieert van 26% bij de vrijwilligersverenigingen tot 40% bij de brancheverenigingen.

5 Innovatie

figuur 40 Activiteiten op het gebied van innovatie (N=454)

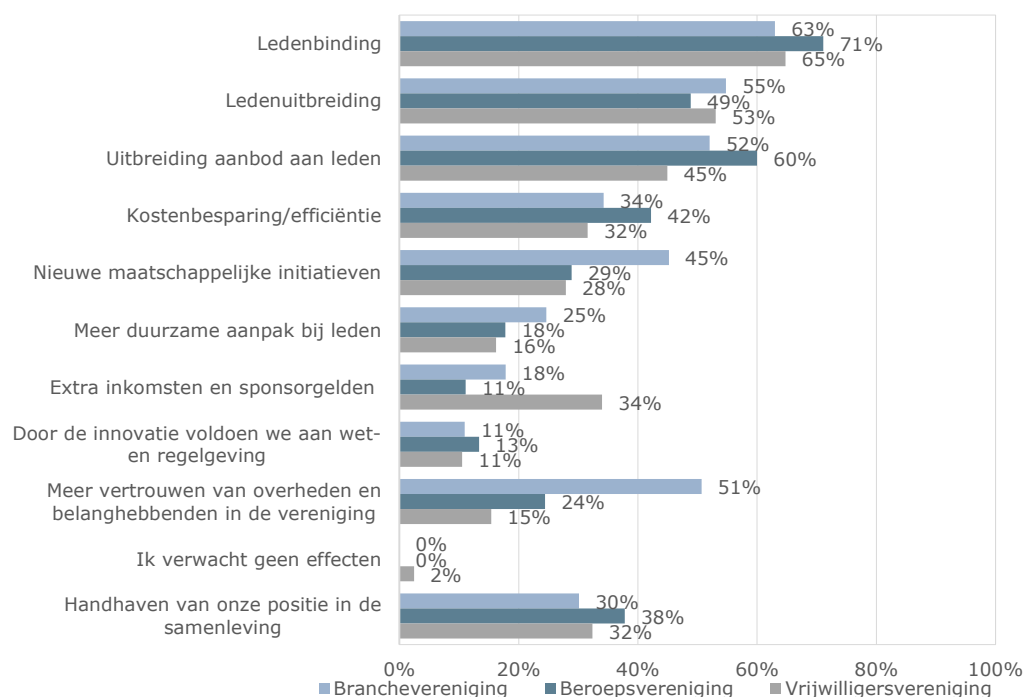
Bron: Panteia - november 2020

Veel verenigingen hebben een of meerdere innovaties doorgevoerd in de afgelopen periode. Er worden nieuwe activiteiten ontplooid en nieuwe samenwerkingen aangegaan. In iets mindere mate worden ook de processen anders ingericht of nieuwe doelgroepen aangeboord. Er is maar een relatief kleine groep die op geen van deze gebieden een innovatie heeft doorgevoerd ($\leq 20\%$).

Wanneer er gevraagd wordt op welke terreinen verenigingen van plan zijn om vernieuwingen aan te brengen dan worden de volgende onderwerpen herhaaldelijk genoemd: duurzaamheid, digitalisering, innovatie, samenwerking/partnerships, scholing, ledenbinding en -werving. Daarnaast wordt ook de communicatie en het vergroten van de naamsbekendheid genoemd. Verder is het uitbreiden van de inkomsten, de regelgeving, de organisatiestructuur en het organiseren van (nieuwe) activiteiten iets waarop verenigingen willen inzetten. Andere antwoorden zijn veelal specifiek verbonden met het soort vereniging.

figuur 41 Verwachte effecten van de innovatie (N=365)

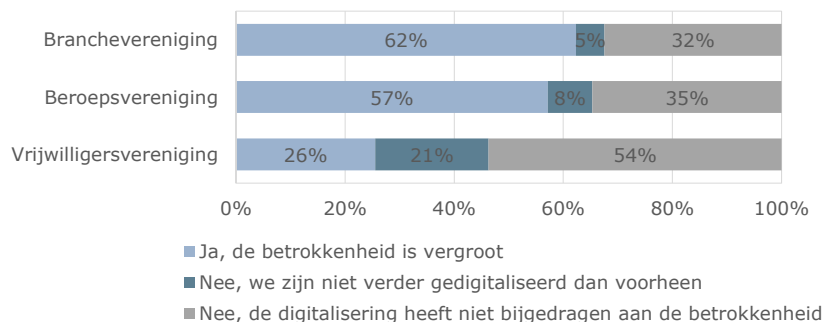

Bron: Panteia - november 2020

De doorgevoerde innovaties moeten vooral leiden tot ledenbinding en ledenuitbreiding. Ook het uitbreiden van het aanbod aan leden is een belangrijk doel van de innovaties. De brancheverenigingen hopen daarnaast nog twee doelen te behalen, die veel minder door de overige verenigingen worden genoemd: het ontplooiën van nieuwe maatschappelijke initiatieven en het winnen van vertrouwen bij overheden en andere belanghebbenden. De vrijwilligersverenigingen hebben regelmatig extra inkomsten en sponsorgelden voor ogen bij het doorvoeren van de innovaties.

figuur 42 Bijdrage digitalisering van bijvoorbeeld opleidingen, vergaderingen of bijeenkomsten aan de betrokkenheid van de leden (N=424)

Bron: Panteia - november 2020

Door de coronacrisis is de digitalisering van veel activiteiten in een stroomversnelling gekomen. 79% van de vrijwilligersverenigingen, 92% van de beroepsverenigingen en 95% van de brancheverenigingen zijn hierdoor verder gedigitaliseerd. De branche- en beroepsvereniging merken dat de betrokkenheid van de leden toegenomen is door deze digitalisering. Bij de vrijwilligersverenigingen speelt dit een minder grote rol.

6 Impact en uitdagingen verenigingen

Aan het einde van de vragenlijst zijn de verenigingen nog drie open vragen gesteld, te weten:

1. *Als uw vereniging wegvalt, wat mist Nederland of uw regio of plaats dan?*
2. *Welke impact heeft uw vereniging op Nederland of uw regio of plaats?*
3. *Wat is de grootste uitdaging waar uw vereniging mee te maken heeft?*

Door middel van deze vragen moest achterhaald worden wat de verenigingen zien als hun toegevoegde waarde, hoe groot ze de impact achten en voor welke uitdagingen ze momenteel staan. Dit hoofdstuk geeft een globaal beeld van de uitkomsten.

6.1 Wegvallen vereniging

Het wegvallen van een vereniging betekent volgens veel van de verenigingen het wegvallen van een belangenbehartiger. Zonder een overkoepelende vereniging is het moeilijker om invloed uit te oefenen op de regelgeving en de (landelijke) positie van de achterban. Een vereniging vertegenwoordigt de belangen van de leden en treedt op als aanspreekpunt voor de overheid en bedrijven. Hiermee is het de spreekbuis van de achterban.

Verder stimuleren verenigingen het delen van kennis en informatie op een laagdrempelige en onafhankelijke wijze. Met hun specifieke kennis hebben ze een grote deskundigheid. Deze delen ze niet alleen intern met hun leden (o.a. kennisplatform, voorlichting, onderwijs, advies, bijstand) maar ook extern in de vorm van voorlichting om bijvoorbeeld bewustwording teweeg te brengen. Deze kennis wordt door sommige verenigingen ook gebruikt voor kwaliteitskeurmerken.

Bij het wegvallen van een vereniging valt veelal ook de sociale cohesie weg. Veel verenigingen bieden hun leden een plek om elkaar te ontmoeten. Denk hierbij aan muziek-, dans-, toneel, studie-, studenten- en sportverenigingen of het organiseren van evenementen. Maar bijvoorbeeld ook het samenbrengen van lotgenoten. Door gezamenlijk activiteiten uit te voeren wordt een gemeenschapsgevoel opgewerkt. Het samenzijn biedt verschillende leeftijdsgroepen een plek waar men nieuwe contacten kan opdoen (netwerk uitbreiden), er ruimte is voor persoonlijke ontwikkeling, het ontwikkelen van talenten en samenwerken wordt gestimuleerd. Ook kunnen persoonlijke ervaringen van lotgenoten worden uitgewisseld waarmee een vereniging als steunpunt kan dienen. Het wegvallen van dit soort sociale verenigingen zou met name bij kwetsbare groepen kunnen leiden tot eenzaamheid/sociaal isolement.

Veel vrijwilligersverenigingen hebben een sterk lokaal en/of regionaal karakter. Het wegvallen van een vereniging zou dan kunnen betekenen dat het regionale aanbod kleiner wordt of zelfs helemaal verdwijnt. Bij het wegvallen voorzien sommige niet alleen problemen voor de leden zelf, maar ook voor andere organisaties. Zo zijn verenigingen veelal verbonden met andere organisaties en bijeenkomsten (bijv. door optredens of ondersteuning). Ook die kunnen door het wegvallen van een vereniging problemen ervaren.

Verder vrezen verenigingen dat er minder aandacht zal zijn voor de doelgroep of een specifiek (maatschappelijk) onderwerp (o.a. ziektes, acceptatie bevolkingsgroepen, biodiversiteit, natuur, cultureel erfgoed, geschiedenis, duurzame energie, diersoorten en tradities) en veranderingen in denken en handelen hierdoor langer zullen duren.

6.2 Impact vereniging

Wanneer er wordt gevraagd naar de impact van de vereniging dan worden veelal dezelfde onderwerpen genoemd als hierboven, namelijk:

- Belangenbehartiging/vertegenwoordiging/spreekbuis sector of doelgroep
- Bijeen brengen van mensen en kennis
- Impact op beleid en regelgeving
- Kwaliteitsborging en –verbetering
- Agenderen van (maatschappelijke) onderwerpen: zoals werkomstandigheden, bescherming van sociaal-cultureel erfgoed, acceptatie doelgroepen, natuurbescherming, het aanjagen verduurzaming, het verminderen van ongelijkheid en ziekten.
- Relevantie zichtbaar maken/lobby/bewustwording
- Samenwerken/verbondenheid
- Kennisoverdracht/advies/hulpverlening
- Sociale activiteiten/contacten/voorkomen isolement en eenzaamheid
- Verbeteren welbevinden en positie van de leden
- Verhogen betrokkenheid
- Kennis en investeringen in Nederland houden
- Beeldvorming: bewaken/beschermen reputatie sector.

6.3 Grootste uitdaging

Tot slot werd aan de verenigingen gevraagd wat de grootse uitdaging is waarmee men te maken heeft. Een overgrote meerderheid noemt hierbij het vergroten van het ledenbestand. Sommige verenigingen zien hun ledenbestand teruglopen en zetten in op het werven, binden en behouden van leden. Uit de antwoorden blijkt dat het voor verenigingen echter lastig is om nieuwe leden aan te trekken. Ze worstelen soms met een vergrijzing in hun ledenbestand en staan voor de uitdaging om jonge leden aan te trekken. Ook het vinden van actieve en betrokken (bestuurs)leden blijkt voor veel verenigingen een uitdaging. Zonder stabiel bestuur staat de continuïteit onder druk.

Verder noemen verenigingen de financiën. Zo zoeken ze naar nieuwe inkomstenbronnen, sponsors etc. om het financiële plaatje rond te krijgen. Hierbij lijkt er sprake te zijn van een soort spagaat: enerzijds willen verenigingen de contributie voor de leden niet te hoog maken, want dit kan immers leden kosten, anderzijds hebben ze (meer) financiële middelen nodig om continuïteit en slagkracht te kunnen garanderen.

Ook de uitbraak van het coronavirus heeft effect op de uitdagingen waarvoor verenigingen momenteel staan. Zo kunnen verenigingen niet alle activiteiten en evenementen organiseren die ze voorheen wel aanboden. Hiermee komt de ledenbinding, het ledenbehoud en de inkomstenstroom onder druk te staan.

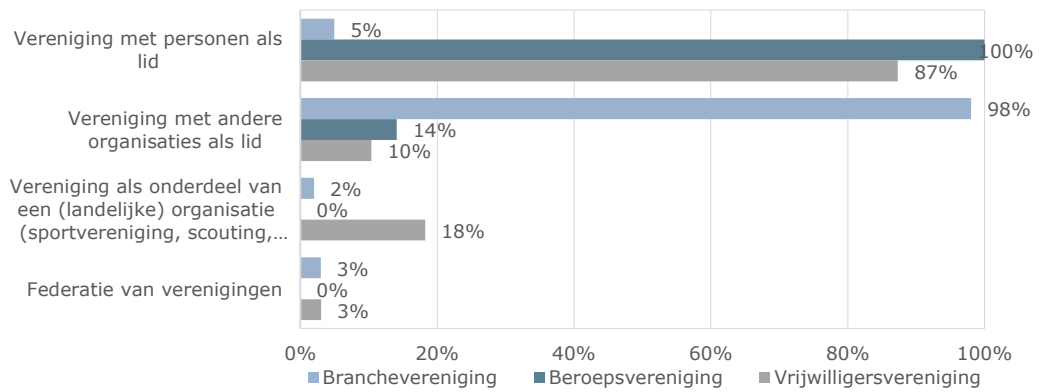
Het behouden van bestaansrecht, het creëren van meerwaarde voor de achterban, het bedienen van een diverse doelgroep en innovatie zijn tevens zaken die verenigingen als uitdaging ervaren. Ook onderwerpen als externe zichtbaarheid en vindbaarheid, naamsbekendheid, profilering en imago worden genoemd. Hierbij is het idee dat meer bekendheid ook leidt tot meer slagkracht. Wet- en regelgeving, het krijgen en behouden van invloed, positieversterking en concurrentie (van andere verenigingen en dienstverleners: publiek en privaat) zijn ook terugkerende uitdagingen. Tot slot hebben verenigingen te maken met onderwerpen als verduurzaming, digitalisering en individualisering.

7 Achtergrond deelnemende verenigingen

In dit hoofdstuk wordt de achtergrond van de deelnemende verenigingen nader in beeld gebracht.

figuur 43 Type vereniging naar soort leden (meerdere antwoorden mogelijk) (N=567)

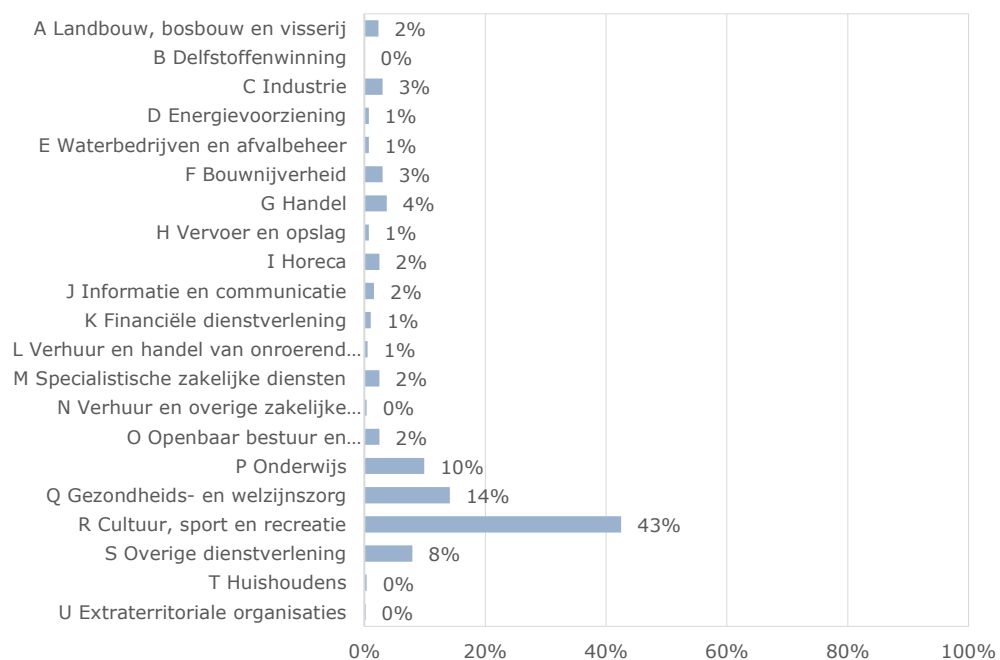

Bron: Panteia - november 2020

Zoals te verwachten valt, hebben de brancheverenigingen met name organisaties als lid, terwijl beroepsverenigingen en vrijwilligersverenigingen met name personen als lid hebben.

figuur 44 Branche waarin de vereniging actief is (N=567)

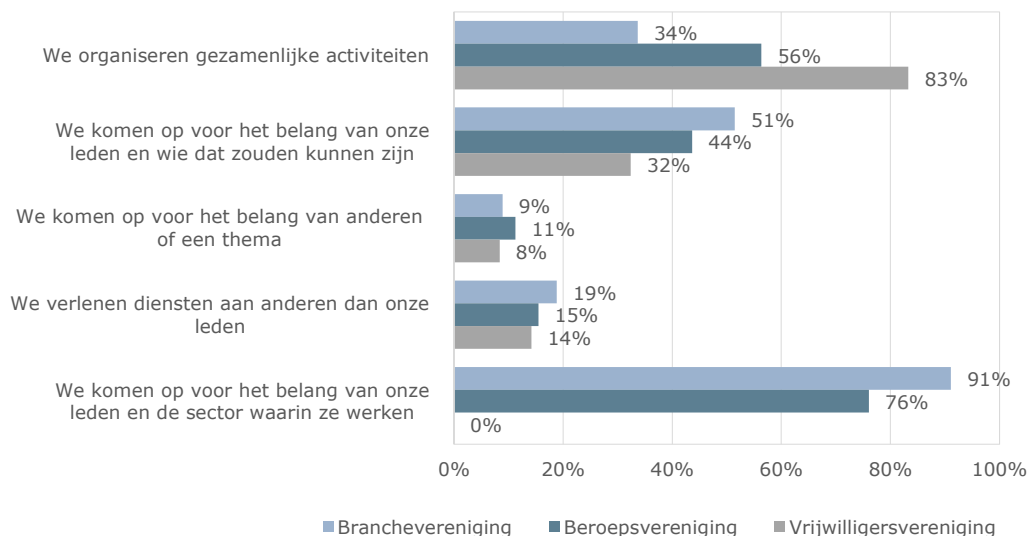

Bron: Panteia - november 2020

Als we vragen naar de branche waarin de vereniging actief is, dan antwoordt de ruime meerderheid dat zij actief is in cultuur, sport en recreatie.

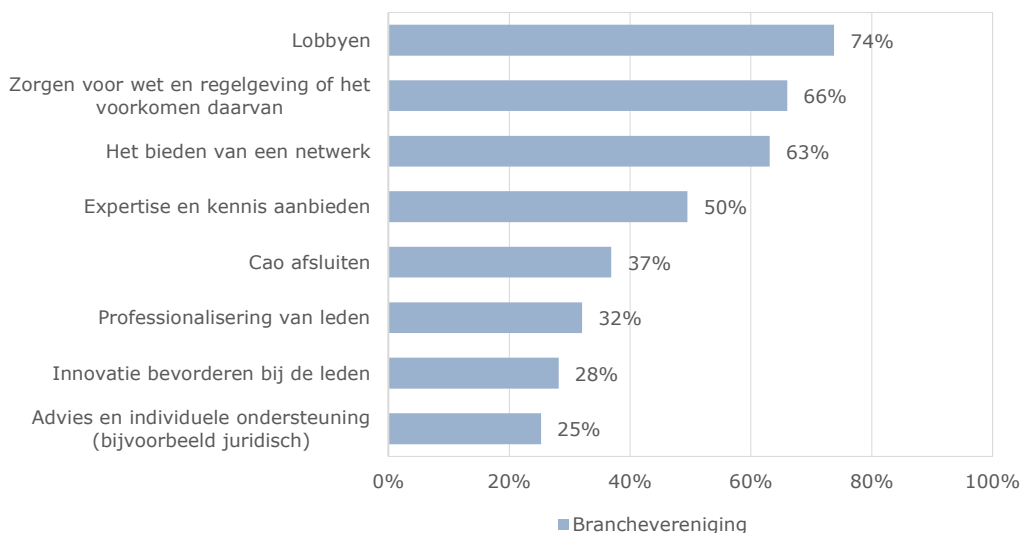
figuur 45 Type vereniging naar doel (Meerdere antwoorden mogelijk) (N=567)

Bron: Panteia - november 2020

Het voornaamste doel van de brancheverenigingen is het opkomen voor het belang van de leden, ook bij de beroepsverenigingen is dit de belangrijkste rol. Voor de vrijwilligersverenigingen is het organiseren van activiteiten het voornaamste doel.

figuur 46 Belangrijkste activiteiten branchevereniging (Meerdere antwoorden mogelijk) (N=567)

Bron: Panteia - november 2020

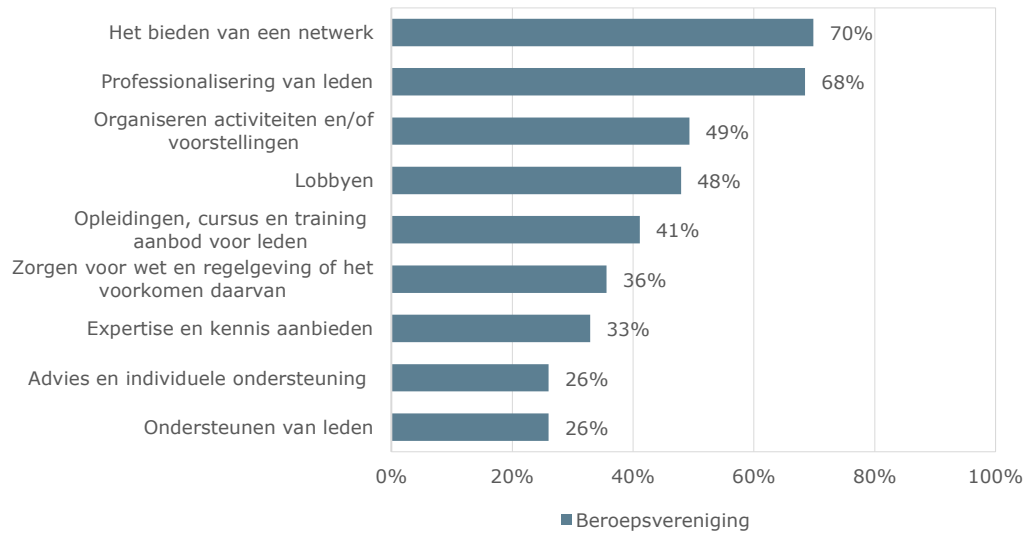
De verenigingen konden uit een lange lijst hun belangrijkste activiteiten kiezen. In bovenstaand figuur zijn de activiteiten weergegeven, die het meest zijn gekozen door de brancheverenigingen. Voor de overzichtelijkheid is gekozen om alleen de activiteiten weer te geven die door minimaal een kwart van de brancheverenigingen is gekozen.

Driekwart van de brancheverenigingen ziet lobbyen als een van de belangrijkste activiteiten. Twee derde kiest voor het zorgen voor wet- en regelgeving (of het voorkomen daarvan), gevolgd door het bieden van een netwerk.

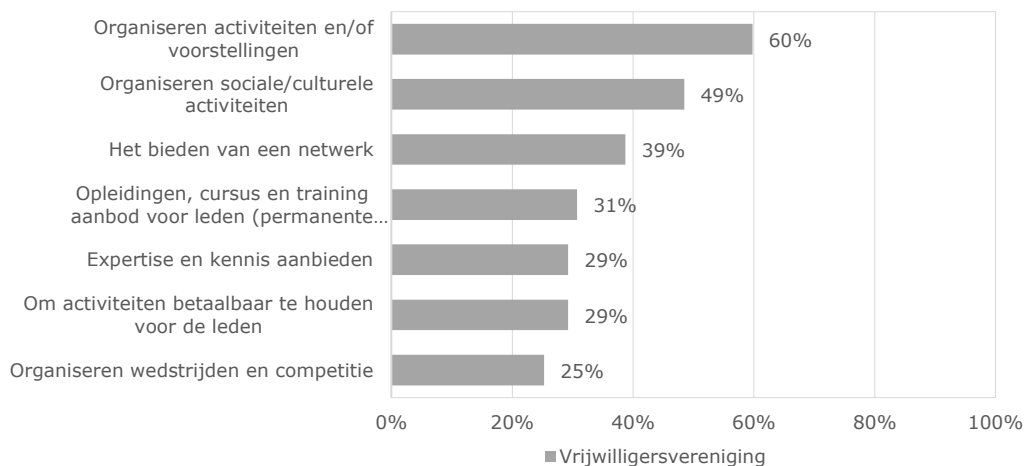
figuur 47 Belangrijkste activiteiten beroepsvereniging (Meerdere antwoorden mogelijk) (N=567)

Bron: Panteia - november 2020

Bij de beroepsverenigingen wordt het bieden van een netwerk, en professionalisering van de leden bijna even vaak gekozen als belangrijkste activiteit. Ongeveer de helft van de beroepsverenigingen kiest ook voor het organiseren van activiteiten en/of voorstellingen en lobbyen als belangrijke activiteit.

figuur 48 Belangrijkste activiteiten vrijwilligersvereniging (N=567)

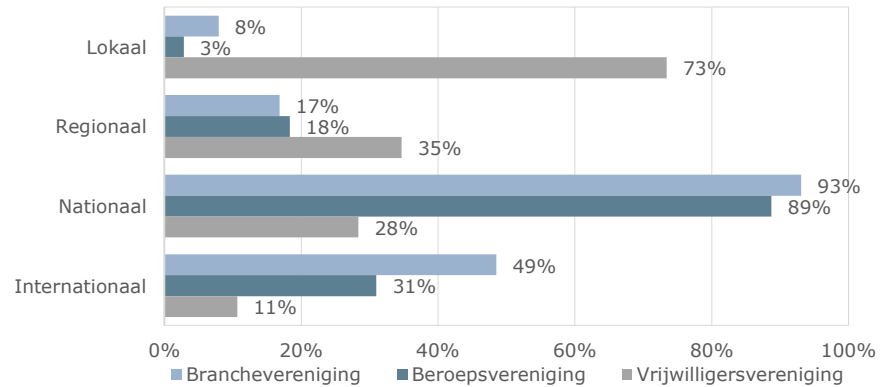
Bron: Panteia - november 2020

Bij de vrijwilligersverenigingen zijn de activiteiten meer divers, en zijn de respondenten minder eensgezind over de belangrijkste activiteiten. 60% merkt het

organiseren van activiteiten en/of voorstellingen aan als belangrijkste activiteit. Ook het organiseren van sociale en culturele activiteiten en het bieden van een netwerk worden vaak gekozen.

figuur 49 Niveau waarop de vereniging opereert (Meerdere antwoorden mogelijk) (N=567)

Bron: Panteia - november 2020

De vrijwilligersverenigingen opereren vooral lokaal (73%). Ook geeft steeds ongeveer een derde aan dat zij regionaal of nationaal opereren. 11% heeft zelfs een internationale vereniging. Bij de branche- en beroepsverenigingen ligt dit anders. Zij voeren hun werkzaamheden vooral op nationaal niveau uit.

Welkom bij het Nationaal Verenigings Onderzoek. Met elkaar willen we een volledig overzicht krijgen van de ins- en outs van de verenigingswereld en daar de informatie uithalen die de verenigingswereld versterkt. Fijn dat u met uw vereniging, ons daarbij wilt helpen. Het invullen van de vragenlijst duurt ongeveer 10 minuten. Klik op volgende om de vragenlijst te starten.

4. Wat voor type vereniging is uw vereniging naar inrichting? (meerdere antwoorden mogelijk)

- Vereniging met personen als lid
- Vereniging met andere organisaties als lid
- Federatie van verenigingen

(alleen de verenigingen laten zien die nog van toepassing zijn.

5. Wat voor type vereniging is uw vereniging? (meerdere antwoorden mogelijk)

- Branchevereniging (bv bierbrouwers, juweliers) (alleen als 1=2 of 1=4)
- Beroepsvereniging (verpleegkundigen, advocaten) (alleen als 1=1)
- Coöperatie (alleen als 1=2 of 1=3)
- Vereniging van Eigenaren (alleen als 1=1)
- Ondernemersvereniging (alleen als 1=1)
- Sportvereniging / Sportbond (alleen als 1=1 of 1=3)
- Jongerenvereniging (scouting, jongerencentrum) (alleen als 1=1 of 1=3)
- Vakbond/politieke partij(alleen als 1=1)
- Muziek- of toneelvereniging (alleen als 1=1 of 1=3)
- Hobbyvereniging (verzamelen, onderhouden) (alleen als 1=1 of 1=3)
- Aandeelhoudersvereniging
- Patiëntenvereniging (alleen als 1=1)
- Vereniging in zorg en welzijn (Zonnebloem, buurthuis, Oranjevereniging) (alleen als 1=1)
- Vereniging met godsdienstig of spiritueel doel (alleen als 1=1)
- Vereniging voor migranten of (zelf)organisatie (alleen als 1=1)
- Studievereniging (alleen als 1=1)
- Anders, namelijk

6. In welke branche is uw vereniging actief? _____

- A Landbouw, bosbouw en visserij
- B Delfstoffenwinning
- C Industrie
- D Energievoorziening
- E Waterbedrijven en afvalbeheer
- F Bouwnijverheid
- G Handel
- H Vervoer en opslag
- I Horeca
- J Informatie en communicatie
- K Financiële dienstverlening
- L Verhuur en handel van onroerend goed
- M Specialistische zakelijke diensten
- N Verhuur en overige zakelijke diensten
- O Openbaar bestuur en overheidsdiensten
- P Onderwijs
- Q Gezondheids- en welzijnszorg
- R Cultuur, sport en recreatie
- S Overige dienstverlening
- T Huishoudens
- U Extraterritoriale organisaties

7. Wat voor type vereniging is uw vereniging naar doel? (meerdere antwoorden mogelijk)

- We organiseren gezamenlijke activiteiten (voor-ons-door-ons vereniging zoals bijvoorbeeld een sportvereniging)
- We komen op voor het belang van onze leden en wie dat zouden kunnen zijn (belangenbehartiger zoals bijvoorbeeld ouderenbond)
- We komen op voor het belang van anderen (die geen lid kunnen zijn) of een thema (campagne organisatie zoals bv Amnesty International)
- We verlenen diensten aan anderen dan onze leden (dienstverlener zoals bijvoorbeeld De Zonnebloem)

8. Wat zijn de 5 belangrijkste dingen die uw vereniging doet voor de leden?

Zorgen dat ze hun activiteiten kunnen bedrijven / Zorgen dat ze hun beroep of sport kunnen beoefenen

- Organiseren wedstrijden en competitie
- Organiseren activiteiten en/of voorstellingen
- Organiseren sociale/culturele activiteiten
- Onderhoud accommodatie/ beheer
- Om activiteiten betaalbaar te houden voor de leden
- Participeren in deelnemingen (aandeelhouder)

Behartigen van gezamenlijke / hun belangen

- Zorgen voor wet en regelgeving of het voorkomen daarvan
- Cao afsluiten
- Lobbyen
- Publieke campagnes

Ondersteunen van leden bij hun eigen ontwikkeling

- Innovatie bevorderen bij de leden
- Professionalisering van leden
- Opleidingen, cursus en training aanbod voor leden (permanente educatie)
- Expertise en kennis aanbieden

Onderlinge steun en solidariteit vormgeven

- Het bieden van een garantiefonds en/ of pensioenfonds
- Het bieden van een netwerk
- Lotgenotencontact
- Mentorschap en coaching
- Advies en individuele ondersteuning (bijvoorbeeld juridisch)
- Ondersteunen van leden
- Anders, namelijk

9. Op welk niveau is uw vereniging actief? (meerdere antwoorden mogelijk)

- Lokaal
- Regionaal
- Nationaal
- Internationaal

Leden

10. Hoeveel leden had uw vereniging op 31 december 2019?

Aantal leden

Weet niet

11. Kunt u een inschatting maken van het percentage leden dat jonger dan 21 jaar is?

Percentage leden

Weet niet

<Allen>

12. Hoeveel nieuwe leden hebben zich tot nu toe in 2020 aangemeld?

Aantal

Weet niet

<Indien vraag 9>0 >

13. Kunt u een inschatting maken van het percentage nieuwe leden dat jonger dan 21 jaar is?

Percentage leden

Weet niet

<Indien vraag 9>0 >

14. Wat is naar uw indruk de belangrijkste oorzaak voor de nieuwe aanmeldingen?

- Ledenwerfactie
- Corona-gerelateerd
- Persoonlijke/bedrijfsomstandigheden
- Het inhoudelijke aanbod/de geboden dienstverlening
- Steun voor de missie van de vereniging
- Anders, namelijk
- Weet niet

<Allen>

15. Hoeveel leden hebben tot nu toe in 2020 hun lidmaatschap opgezegd?

Aantal

Weet niet

<Indien vraag 12>0 >

16. Wat is naar uw indruk de belangrijkste oorzaak voor de afmeldingen?

- Corona-gerelateerd
- Persoonlijke/bedrijfsomstandigheden
- Financiële omstandigheden van de leden
- Ons aanbod past onvoldoende bij de wensen
- Kosten/baten volgens vertrekkende leden niet in verhouding
- Naar een andere vereniging vertrokken
- Verhuizingen
- Onenigheid binnen de vereniging
- Verschil van mening over inhoudelijke koers
- Faillissementen
- Anders, namelijk
- Weet niet

17. Ervaart u concurrentie om leden of budget door de activiteiten van andere verenigingen?

- Ja
- Nee

- Weet niet

Organisatie

18. Welke organen heeft uw vereniging?

- Algemene ledenvergadering (ALV)
- Ledenraad
- Algemeen bestuur
- Dagelijks bestuur
- Raad van Toezicht
- Bestuurscommissie(s)
- Afdelingsbesturen
- Commissies of werkgroepen van leden

19. Hoeveel procent van uw leden ziet u als actief lid? (Actief in een orgaan van de vereniging of bij de organisatie van activiteiten)

Percentage

Weet niet

20. Hoeveel (algemeen) bestuursleden heeft uw vereniging (bij volledige bezetting) in totaal? (inclusief afdelings-/provinciebesturen)

Aantal bestuursleden

Weet niet

21. Heeft u in het afgelopen jaar een specifiek ontwikkeltraject gehad voor de governance van uw vereniging?

- Ja, dat hebben we al gedaan
- Ja, dat overwegen we
- Nee
- Weet ik niet

<Indien ja>

22. Wat is er veranderd/ gaat er veranderen?

- We oriënteren ons nog op de mogelijkheden
- Bestuursmodel aanpassen (verhouding directie/bestuur/leden)
- Herinrichting structuur van de vereniging
- Strategische cyclus hervormen
- Aanpassen statuten/reglementen
- Anders

23. Hoe gemakkelijk is het voor uw vereniging om vacatures in het bestuur te vervullen?

- Zeer lastig
- Lastig
- Vrij gemakkelijk
- Zeer gemakkelijk
- Nvt
- Weet niet

<Indien 20= lastig of zeer lastig>

24. Wat is het grootste struikelblok bij het vinden van nieuwe bestuursleden?

Weet niet

25. In hoeverre ervaart u de wet en regelgeving vanuit de overheid als belemmering om bestuurders/vrijwilligers te werven of te behouden?

- In sterke mate
- In enige mate
- Wij ervaren dit niet als belemmering
- Nvt
- Weet niet

<Indien 22=in sterke of in enige mate>

Kunt u de belemmering toelichten?

Weet niet

26. Welke bestuursleden ontvangen een vorm van salaris voor hun werk (meer dan onkostenvergoeding)? (Meerdere antwoorden mogelijk)

- De voorzitter
- De overige leden van het algemeen bestuur
- De directeur-bestuurder
- Het dagelijks bestuur
- Nog iemand anders
- Geen van bovenstaande

27. Hoeveel betaalde krachten werkten per 31 december 2019 op contractbasis voor uw vereniging? (in fte*)

Aantal fte

Geen

Weet niet

*(werkuren omgerekend naar voltijdbanen)

28. Hoeveel vrijwilligers werkten er in 2019 voor uw vereniging? (Het gaat hier om niet-betaalde vrijwilligers of met maximaal een onkostenvergoeding. Dus geen salaris)

Aantal personen

Geen

Weet niet

29. Van hoeveel dochters of deelnemingen was uw vereniging mede-eigenaar of was zij bestuurlijk verantwoordelijk in 2019?

Aantal

dochters/deelnemingen

Geen

Weet niet

Om het economisch belang van verenigingen in kaart te kunnen brengen, willen we u nu een aantal vragen stellen over de financiën van uw vereniging.

30. Wat zijn de totale inkomsten van uw vereniging inclusief evt. dividend uit dochters en deelnemingen en bijdrage aan (onderhouds)fonds in 2019? (NB dus niet de inkomsten van uw leden)

Euro's

Weet niet/Wil niet zeggen

<indien weet niet:>

31. Kunt u wel een schatting maken van de inkomsten van uw vereniging in 2019?

- 0-10.000 euro
- 10.000 euro - 50.000 euro
- 50.000 euro - 100.000 euro
- 100.000 euro - 500.000 euro
- 500.000 euro – 1.000.000 euro
- 1.000.000 euro -5.000.000 euro
- 5.000.000 euro – 10.000.000 euro
- Meer dan 10.000.000 euro
- Weet niet/wil niet zeggen

32. Hoe hebben de inkomsten zich in de afgelopen 3 jaar ontwikkeld?

- De inkomsten zijn in 3 jaar gestegen met 5% of meer
- De inkomsten zijn in 3 jaar ongeveer gelijk gebleven (tussen -5% en +5%)
- De inkomsten zijn in 3 jaar gedaald met 5% of meer
- De vereniging bestaat nog geen 3 jaar

33. Kunt u een inschatting maken van de verdeling van de inkomsten in procenten in 2019?

%	Contributie
%	Servicekosten (alleen bij VVE)
%	Subsidie
%	Inkomsten uit fondsenwerving (inclusief eigen wervingsactie voor nieuwe investeringen)
%	Bijeenkomsten en evenementen
%	Maatschappelijke activiteiten
%	Deelnemingen
%	Sponsoring
%	Kantine
%	Individuele dienstverlening
%	Opleidingen/trainingen
%	Certificeringsactiviteiten
%	Overig
100%	Totaal

34. Is deze verdeling van inkomsten ook het gewenste plaatje voor de toekomst?

- Ja
- Nee
- Weet niet

<indien nee:>

35. Welke verschuivingen in de inkomstenbronnen zou uw vereniging graag willen bereiken?

Weet niet

Samenwerkingsverbanden

Het komt vaak voor dat verenigingen de samenwerking opzoeken met andere verenigingen, bijvoorbeeld om meer slagkracht te hebben bij de politiek, of om samen meer inhoud te kunnen bieden aan hun leden. De volgende vragen gaan over dergelijke samenwerkingen. Als we het in deze vragenlijst hebben over samenwerkingen, dan bedoelen we ook allianties, coalities, netwerken en strategische partners die gezamenlijk belangen behartigen richting het (lokaal) bestuur of gezamenlijk initiatieven nemen die de (lokale) gemeenschap ten goede komen.

36. Van hoeveel verenigingen is uw vereniging lid (denk aan een bond, koepelorganisatie, federatie)?

- <Aantal>
- Weet niet

<Indien 33>0>

37. In hoeverre wordt uw handelen bepaald door deze verenigingen?

- Ons handelen wordt **nauwelijks** bepaald door deze verenigingen
- Ons handelen wordt **deels** bepaald door deze verenigingen
- Ons handelen wordt **sterk** bepaald door deze verenigingen

38. Heeft uw vereniging open (niet verplichtend/tijdelijke) samenwerkingsverbanden met andere organisaties (strategische partners) ten behoeve van (lokale) belangenbehartiging? ? (meerdere antwoorden mogelijk)

- Ja, structureel
- Ja, incidenteel
- Nee
- Weet niet

<Indien 35=ja>

39. Op welk niveau vinden deze samenwerkingen plaats? (meerdere antwoorden mogelijk)

- Lokaal
- Regionaal
- Nationaal
- Internationaal

<Indien 35=ja>

40. Om welke samenwerking(en) gaat het? (meerdere antwoorden mogelijk)

- Samenwerking met gelijk(soortig)e organisaties
- Samenwerking met overige organisaties
- Netwerken met vele partners
- Anders, namelijk

<Indien 35=ja>

41. Hoe belangrijk is samenwerking voor het bereiken van uw doelen?

- Zeer belangrijk
- Belangrijk
- Wisselend
- Onbelangrijk
- Zeer onbelangrijk

<Indien 35=ja>

42. Als u uw **belangrijkste** samenwerking bekijkt, welke nadelen kleven aan deze samenwerking? (meerdere antwoorden mogelijk)

- Belangen van uw eigen vereniging sneeuwen onder in het totaalbelang
- Verlies aan identiteit
- Vertrekkende leden
- Minder financieel voordeel dan gedacht
- Minder profileringsmogelijkheden
- Anders, namelijk
- Geen nadelen

43. Op welk gebied zou u meer samenwerking wensen?

- Belangenbehartiging (bijvoorbeeld bij politiek)
- Behoud van identiteit
- Ledenbehoud
- Leden werven
- Kennisdeling
- Financieel voordeel/fondsenwerving
- Anders, namelijk
- Geen

Innovatie

44. Heeft u de afgelopen 3 jaar:

- Nieuwe activiteiten ontplooid
- Processen anders ingericht
- Nieuwe doelgroepen aangeboord
- Nieuwe samenwerkingen aangegaan
- Geen van bovenstaande
- Weet niet

<Indien 41 is niet geen>

45. Wat hebben die innovaties uw vereniging gebracht of wat denkt u dat deze in de toekomst gaan brengen? (meerdere antwoorden mogelijk)

- Ledenbinding
- Ledenuitbreiding
- Uitbereiding aanbod aan leden
- Kostenbesparing/efficiëntie
- Nieuwe maatschappelijke initiatieven
- Meer duurzame aanpak bij leden
- Extra inkomsten en sponsorgelden (niet voortvloeiend uit extra leden)
- Door de innovatie voldoen we aan wet- en regelgeving
- Meer vertrouwen van overheden en belanghebbenden in de vereniging
- Ik verwacht geen effecten
- Handhaven van onze positie in de samenleving
- Weet niet

46. Op welke terreinen bent u van plan in de toekomst vernieuwingen aan te brengen?

Weet niet/wil niet zeggen

47. Door de Coronacrisis is de digitalisering van veel activiteiten in een stroomversnelling gekomen. Draagt digitalisering van bijvoorbeeld opleidingen, vergaderingen of bijeenkomsten bij uw vereniging bij aan de betrokkenheid van de leden?

- Ja, de betrokkenheid is vergroot
- Nee, we zijn niet verder gedigitaliseerd dan voorheen
- Nee, de digitalisering heeft niet bijgedragen aan de betrokkenheid
- Weet niet

Tot slot

48. Als uw vereniging wegvalt, wat mist Nederland of uw regio of plaats dan?

Weet niet/wil niet zeggen

49. Welke impact heeft uw vereniging op Nederland of uw regio of plaats?

- Weet niet/wil niet zeggen
- Geen specifieke doelen

50. Wat is de grootste uitdaging waar uw vereniging mee te maken heeft?

- Weet niet/wil niet zeggen

51. Welke vraag zouden we in het volgende nationaal verenigingsonderzoek moeten stellen?

- Weet niet/wil niet zeggen

52. Panteia verwerkt de resultaten van deze enquête anoniem. Het nationaal verenigingsonderzoek is op zoek naar best practices in de sector. Zij willen daarom graag in contact komen met verenigingen met vooruitstrevende activiteiten of plannen. Vindt u het goed als wij de teksten die u hebt ingetypt met hen delen, zodat zij daarover contact met u op kunnen nemen?

- Ja, ik hef de anonimiteit op voor de vragen m.b.t. de ingetypte teksten op. De rest van de vragen wordt anoniem verwerkt.
- Nee, ik wil dat de gegevens van onze vereniging anoniem verwerkt worden.

53. Zou u, bij een volgende editie van het Nationaal Verenigingsonderzoek weer een uitnodiging willen ontvangen voor deelname aan de vragenlijst?

- Ja
- Nee

54. Heeft u suggesties voor verenigingen die we in het vervolg kunnen uitnodigen?

- Ja, namelijk....
- Nee

55. Kunt u onderstaande gegevens invullen? (alleen als u volgend jaar mee wilt doen, of als u uw anonimiteit m.b.t. de getypte antwoorden wilt opheffen)

- Naam vereniging
- Categorisering (segment, branche)
- Naam contactpersoon
- Functie contactpersoon
- Emailadres
- Telefoonnummer

Nationaal verenigingsonderzoek

Intro

Welkom bij het Nationaal Verenigings Onderzoek. Met elkaar willen we een volledig overzicht krijgen van de ins- en outs van de verenigingswereld en daar de informatie uithalen die de verenigingswereld versterkt. Fijn dat u met uw vereniging, ons daarbij wilt helpen. Het invullen van de vragenlijst duurt ongeveer 10 minuten. Klik op volgende om de vragenlijst te starten.

1. Wat voor type vereniging is uw vereniging naar inrichting? (meerdere antwoorden mogelijk)
  - Vereniging met personen als lid
  - Vereniging met andere organisaties als lid
  - Vereniging als onderdeel van een (landelijke) organisatie (sportvereniging, scouting, rijkschoolhouders)
  - Federatie van verenigingen

2. Wat voor type vereniging is uw vereniging? (meerdere antwoorden mogelijk)
  - Branchevereniging (bv bierbrouwers, juweliers) (alleen als 1=2 of 1=4)
  - Beroepsvereniging (verpleegkundigen, advocaten) (alleen als 1=1)
  - Coöperatie (alleen als 1=2 of 1=3)
  - Vereniging van Eigenaren (alleen als 1=1)
  - Ondernemersvereniging (alleen als 1=1)
  - Sportvereniging / Sportbond (alleen als 1=1 of 1=3)
  - Jongerenvereniging (scouting, jongerencentrum) (alleen als 1=1 of 1=3)
  - Vakbond/politieke partij (alleen als 1=1)
  - Muziek- of toneelvereniging (alleen als 1=1 of 1=3)
  - Hobbyvereniging (verzamelen, onderhouden) (alleen als 1=1 of 1=3)
  - Aandeelhoudersvereniging
  - Patiëntenvereniging (alleen als 1=1)
  - Vereniging in zorg en welzijn (zonnebloem, buurthuis, oranjevereniging) (alleen als 1=1)
  - Vereniging met godsdienstig of spiritueel doel (alleen als 1=1)
  - Vereniging voor migranten of (zelf)organisatie (alleen als 1=1)
  - Studievereniging (alleen als 1=1)
  - Anders, namelijk

3. In welke branche is uw vereniging actief?

- A Landbouw, bosbouw en visserij
- B Delfstoffenwinning
- C Industrie
- D Energievoorziening
- E Waterbedrijven en afvalbeheer
- F Bouwnijverheid
- G Handel
- H Vervoer en opslag
- I Horeca
- J Informatie en communicatie
- K Financiële dienstverlening
- L Verhuur en handel van onroerend goed
- M Specialistische zakelijke diensten
- N Verhuur en overige zakelijke diensten
- O Openbaar bestuur en overheidsdiensten
- P Onderwijs
- Q Gezondheids- en welzijnszorg
- R Cultuur, sport en recreatie
- S Overige dienstverlening
- T Huishoudens
- U Extraterritoriale organisaties

4. Wat voor type vereniging is uw vereniging naar doel? (meerdere antwoorden mogelijk)

- We organiseren gezamenlijke activiteiten (voor-ons-door-ons vereniging zoals bijvoorbeeld een sportvereniging)
- We komen op voor het belang van onze leden en wie dat zouden kunnen zijn (belangenbehartiger zoals bijvoorbeeld ouderenbond)
- We komen op voor het belang van anderen (die geen lid kunnen zijn) of een thema (campagne organisatie zoals bv Amnesty International)
- We verlenen diensten aan anderen dan onze leden (dienstverlener zoals bijvoorbeeld De Zonnebloem)
- We komen op voor het belang van onze leden en de sector waarin ze werken (beroeps of brancheorganisatie zoals bijvoorbeeld huisartsenvereniging, BOVAG of Horeca Nederland)

5. Wat zijn de 5 belangrijkste dingen die uw vereniging doet voor de leden?
Zorgen dat ze hun activiteiten kunnen bedrijven / Zorgen dat ze hun beroep of sport kunnen beoefenen

- Organiseren activiteiten en/of voorstellingen
- Organiseren sociale/culturele activiteiten
- Onderhoud accommodatie/ beheer
- Om activiteiten betaalbaar te houden voor de leden
- Participeren in deelnemingen (aandeelhouder)

Behartigen van gezamenlijke / hun belangen

- Zorgen voor wet- en regelgeving of het voorkomen daarvan
- Cao afsluiten
- Lobbyen
- Publieke campagnes

Ondersteunen van leden bij hun eigen ontwikkeling

- Innovatie bevorderen bij de leden
- Professionalisering van leden
- Opleidingen, cursus en training aanbod voor leden (permanente educatie)
- Expertise en kennis aanbieden

Onderlinge steun en solidariteit vormgeven

- Het bieden van een garantiefonds en/ of pensioenfonds
- Het bieden van een netwerk
- Mentorschap en coaching
- Advies en individuele ondersteuning (bijvoorbeeld juridisch)
- Ondersteunen van leden
- Anders, namelijk

6. Op welk niveau is uw vereniging actief? (meerdere antwoorden mogelijk)

- Lokaal
- Regionaal
- Nationaal
- Internationaal

Leden

7. Hoeveel leden had uw vereniging op 31 december 2019?

Aantal leden

Weet niet

8. Uw vereniging telt <antwoord op vraag 6> leden. Hoeveel procent is dit van het totaal aantal organisaties/personen in de gehele branche of beroepsgroep/sector? (als u dit niet exact weet, volstaat een schatting)

Percentage

Weet niet

9. Hoeveel nieuwe leden hebben zich tot nu toe in 2020 aangemeld?

Aantal

Weet niet

<Alleen indien 2=beroepsvereniging en aantal nieuwe leden >0>

10. Kunt u inschatten welk percentage nieuwe leden korter dan een jaar geleden was afgestudeerd?

Percentage

Weet niet

<Alleen indien 2=branchevereniging en aantal nieuwe leden >0>

10a. Kunt u inschatten welk percentage nieuwe leden korter dan een jaar geleden is opgericht?

Percentage

Weet niet

11. Hoe gemakkelijk is het voor uw vereniging om leden te werven die korter dan een jaar geleden afgestudeerd zijn/opgericht zijn (afhankelijk van branche-of beroepsvereniging)?

- Zeer gemakkelijk
- Gemakkelijk
- Niet gemakkelijk/niet moeilijk
- Moeilijk
- Zeer moeilijk

<Indien vraag 9>0 >

12. Wat is naar uw indruk de belangrijkste oorzaak voor de nieuwe aanmeldingen?

- Ledenwerfactie
- Corona-gerelateerd
- Persoonlijke/bedrijfsomstandigheden
- Het inhoudelijke aanbod/de geboden dienstverlening
- Anders, namelijk
- Weet niet

<Allen>

13. Hoeveel leden hebben tot nu toe in 2020 hun lidmaatschap opgezegd?

Aantal

Weet niet

<Indien vraag 13>0 >

14. Wat is naar uw indruk de belangrijkste oorzaak voor de afmeldingen?

- Corona-gerelateerd
- Persoonlijke/bedrijfsomstandigheden
- Financiële omstandigheden van de leden
- Ons aanbod voldoet niet voldoende aan de wensen
- Kosten/baten volgens vertrekkende leden niet in verhouding
- Naar een andere vereniging vertrokken
- Onenigheid binnen de vereniging
- Verschil van mening over inhoudelijke koers
- Faillissementen
- Anders, namelijk
- Weet niet

15. Hoeveel omzet behalen de leden van uw vereniging gezamenlijk? (indien u dit niet exact weet, volstaat een schatting)

Omzet in euro's

16. Uw leden behalen samen een omzet van <antwoord op vraag 15>. Hoeveel procent is dit van de omzet in de gehele branche of beroepsgroep? (als u dit niet exact weet, volstaat een schatting)

Percentage

Weet niet

17. Hoeveel procent van de werkgelegenheid bieden de leden van uw vereniging ten opzichte van de gehele branche?

Percentage

Weet niet

18. Ervaart u concurrentie om leden of budget door de activiteiten van andere verenigingen?

- Ja
- Nee
- Weet niet

Organisatie

19. Welke organen heeft uw vereniging?

- Algemene ledenvergadering (ALV)
- Ledenraad
- Algemeen bestuur
- Dagelijks bestuur
- Raad van Toezicht
- Bestuurscommissie(s)
- Afdelingsbesturen
- Commissies of werkgroepen van leden

20. Hoeveel procent van uw leden ziet u als actief lid? (Actief in een orgaan van de vereniging)

Percentage

Weet niet

21. Hoeveel (algemeen) bestuursleden heeft uw vereniging (bij volledige bezetting) in totaal?

Aantal bestuursleden

Weet niet

22. Heeft u in het afgelopen jaar een specifiek ontwikkeltraject gehad voor de governance van uw vereniging?

- Ja, dat hebben we al gedaan
- Ja, dat overwegen we
- Nee
- Weet ik niet

<Indien ja>

23. Wat is er veranderd/ gaat er veranderen?

- We oriënteren ons nog op de mogelijkheden
- Besturingsmodel aanpassen (verhouding directie/bestuur/leden)
- Herinrichting structuur van de vereniging
- Strategische cyclus hervormen
- Aanpassen statuten/reglementen
- Anders

24. Hoe gemakkelijk is het voor uw vereniging om vacatures in het bestuur te vervullen?

- Zeer lastig
- Lastig
- Vrij gemakkelijk
- Zeer gemakkelijk
- Nvt
- Weet niet

<Indien 24=lastig of zeer lastig>

Wat is het grootste struikelblok bij het vinden van nieuwe bestuursleden?

Weet niet

25. Welke bestuursleden ontvangen een vorm van salaris voor hun werk (meer dan onkostenvergoeding)? (Meerdere antwoorden mogelijk)

- De voorzitter
- De overige leden van het algemeen bestuur
- Het dagelijks bestuur
- Nog iemand anders
- Geen van bovenstaande

26. Hoeveel betaalde krachten werkten per 31 december 2019 op contractbasis voor uw vereniging?(in fte*)

Aantal fte

- Geen
- Weet niet

*(werkuren omgerekend naar voltijdbanen)

27. Hoeveel vrijwilligers werkten er in 2019 voor uw vereniging?(Het gaat hier om niet-betaalde vrijwilligers of met maximaal een onkostenvergoeding. Dus geen salaris)

Aantal personen

- Geen
 Weet niet

28. Van hoeveel dochters of deelnemingen was uw vereniging mede-eigenaar of was zij bestuurlijk verantwoordelijk in 2019?

Aantal dochters/deelnemingen

- Geen
 Weet niet

Om het economisch belang van verenigingen in kaart te kunnen brengen, willen we u nu een aantal vragen stellen over de financiën van uw vereniging.

29. Wat zijn de totale inkomsten van uw vereniging inclusief evt. dividend uit dochters en deelnemingen en bijdrage aan (onderhouds)fonds in 2019? (NB dus niet de inkomsten van uw leden)

Euro's

- Weet niet/Wil niet zeggen

<indien weet niet:>

30. Kunt u wel een schatting maken van de inkomsten van uw vereniging in 2019?

- 0-10.000 euro
- 10.000 euro - 50.000 euro
- 50.000 euro - 100.000 euro
- 100.000 euro - 500.000 euro
- 500.000 euro – 1.000.000 euro
- 1.000.000 euro -5.000.000 euro
- 5.000.000 euro – 10.000.000 euro
- Meer dan 10.000.000 euro
- Weet niet/wil niet zeggen

31. Hoe hebben de inkomsten zich in de afgelopen 3 jaar ontwikkeld?

- De inkomsten zijn in 3 jaar gestegen met 5% of meer
- De inkomsten zijn in 3 jaar ongeveer gelijk gebleven (tussen -5% en +5%)
- De inkomsten zijn in 3 jaar gedaald met 5% of meer
- De vereniging bestaat nog geen 3 jaar

32. Kunt u een inschatting maken van de verdeling van de inkomsten in procenten in 2019?

%	Contributie
%	Subsidie
%	Inkomsten uit fondsenwerving (inclusief eigen wervingsactie voor nieuwe investeringen)
%	Bijeenkomsten en evenementen
%	Maatschappelijke activiteiten
%	Deelnemingen
%	Sponsoring
%	Kantine
%	Individuele dienstverlening
%	Opleidingen/trainingen
%	Certificeringsactiviteiten
%	Overig
100%	Totaal

33. Is deze verdeling van inkomsten ook het gewenste plaatje voor de toekomst?

- Ja
- Nee
- Weet niet

<indien nee:>

34. Welke verschuivingen in de inkomstenbronnen zou uw vereniging graag willen bereiken?

Weet niet

Samenwerkingsverbanden

Het komt vaak voor dat verenigingen de samenwerking opzoeken met andere verenigingen, bijvoorbeeld om meer slagkracht te hebben bij de politiek, of om samen meer inhoud te kunnen bieden aan hun leden. De volgende vragen gaan over dergelijke samenwerkingen. Als we het in deze vragenlijst hebben over samenwerkingen, dan bedoelen we ook allianties, coalities, netwerken en strategische partners die gezamenlijk belangen behartigen richting het (lokaal) bestuur of gezamenlijk initiatieven nemen die de (lokale) gemeenschap ten goede komen.

35. Van hoeveel verenigingen is uw vereniging lid (denk aan een bond, koepelorganisatie, federatie)?

- <Aantal>
- Weet niet

<Indien 35>0>

36. In hoeverre wordt uw handelen bepaald door deze verenigingen?

- Ons handelen wordt **nauwelijks** bepaald door deze verenigingen
- Ons handelen wordt **deels** bepaald door deze verenigingen
- Ons handelen wordt **sterk** bepaald door deze verenigingen

37. Heeft uw vereniging open (niet verplichtend/tijdelijke) samenwerkingsverbanden met andere organisaties (strategische partners) ten behoeve van belangenbehartiging? (meerdere antwoorden mogelijk)

- Ja, structureel
- Ja, incidenteel
- Nee
- Weet niet

<Indien 37=ja>

38. Op welk niveau vinden deze samenwerkingen plaats? (meerdere antwoorden mogelijk)

- Lokaal
- Regionaal
- Nationaal
- Internationaal

<Indien 37=ja>

39. Om welke samenwerking(en) gaat het? (meerdere antwoorden mogelijk)

- Ketensamenwerking
- Samenwerking met gelijk(soortig)e organisaties
- Samenwerking met overige organisaties
- Netwerken met vele partners
- Anders, namelijk

<Indien 37=ja>

40. Hoe belangrijk is samenwerking voor het bereiken van uw doelen?

- Zeer belangrijk
- Belangrijk
- Wisselend
- Onbelangrijk
- Zeer onbelangrijk

<Indien 37=ja>

41. Als u uw **belangrijkste** samenwerking bekijkt, welke nadelen kleven aan deze samenwerking? (meerdere antwoorden mogelijk)

- Belangen van uw eigen vereniging sneeuwen onder in het totaalbelang
- Verlies aan identiteit
- Vertrekkende leden
- Minder financieel voordeel dan gedacht
- Minder profileringsmogelijkheden
- Anders, namelijk
- Geen nadelen

42. Op welk gebied zou u meer samenwerking wensen?

- Belangenbehartiging (bijvoorbeeld bij politiek)
- Behoud van identiteit
- Ledenbehoud
- Leden werven
- Kennisdeling
- Financieel voordeel/fondsenwerving
- Anders, namelijk
- Geen

Innovatie

43. Heeft u de afgelopen 3 jaar:

- nieuwe activiteiten ontplooid
- processen anders ingericht
- nieuwe doelgroepen aangeboord
- nieuwe samenwerkingen aangegaan
- Geen van bovenstaande
- Weet niet

<Indien 43 is niet geen>

44. Wat hebben die innovaties uw vereniging gebracht of wat denkt u dat deze in de toekomst gaan brengen? (meerdere antwoorden mogelijk)

- Ledenbinding
- Ledenuitbreiding
- Uitbereiding aanbod aan leden
- Kostenbesparing/efficiëntie
- Nieuwe maatschappelijke initiatieven
- Meer duurzame aanpak bij leden
- Extra inkomsten en sponsorgelden (niet voortvloeiend uit extra leden)
- Door de innovatie voldoen we aan wet- en regelgeving
- Meer vertrouwen van overheden en belanghebbenden in de vereniging
- Ik verwacht geen effecten
- Handhaven van onze positie in de samenleving
- Weet niet

45. Op welke terreinen bent u van plan in de toekomst vernieuwingen aan te brengen?

Weet niet/wil niet zeggen

46. Door de Coronacrisis is de digitalisering van veel activiteiten in een stroomversnelling gekomen. Draagt digitalisering van bijvoorbeeld opleidingen, vergaderingen of bijeenkomsten bij uw vereniging bij aan de betrokkenheid van de leden?

- Ja, de betrokkenheid is vergroot
- Nee, we zijn niet verder gedigitaliseerd dan voorheen
- Nee, de digitalisering heeft niet bijgedragen aan de betrokkenheid
- Weet niet

Tot slot

47. Als uw vereniging wegvalt, wat mist Nederland of uw regio of plaats dan?

Weet niet/wil niet zeggen

48. Welke impact heeft uw vereniging op Nederland of uw regio of plaats?

Weet niet/wil niet zeggen

Geen specifieke doelen

49. Wat is de grootste uitdaging waar uw vereniging mee te maken heeft?

Weet niet/wil niet zeggen

50. Welke vraag zouden we in het volgende nationaal verenigingsonderzoek moeten stellen?

Weet niet/wil niet zeggen

51. Panteia verwerkt de resultaten van deze enquête anoniem. Het nationaal verenigingsonderzoek is op zoek naar best practices in de sector. Zij willen daarom graag in contact komen met verenigingen met vooruitstrevende activiteiten of plannen. Vindt u het goed als wij de teksten die u hebt ingetypt met hen delen, zodat zij daarover contact met u op kunnen nemen?

- Ja, ik heb de anonimiteit op voor de vragen mbt de ingetypte teksten op. De rest van de vragen wordt anoniem verwerkt.
- Nee, ik wil dat de gegevens van onze vereniging anoniem verwerkt worden.

52. Zou u, bij een volgende editie van het Nationaal Verenigings Onderzoek weer een uitnodiging willen ontvangen voor deelname aan de vragenlijst?

- Ja
- Nee

53. Heeft u suggesties voor verenigingen die we in het vervolg kunnen uitnodigen?

- Ja, namelijk....
- Nee

54. Kunt u onderstaande gegevens invullen?(alleen als u volgend jaar mee wilt doen, of als u uw anonimiteit mbt de getypte antwoorden wilt opheffen)

- Naam vereniging
- Categorisering (segment, branche)
- Naam contactpersoon
- Functie contactpersoon
- Emailadres
- Telefoonnummer

Highlight-rapport en rapport o.a. te downloaden op:

www.nederlandseverenigingsonderzoek.nl

www.denederlandseassociatie.nl

www.ivbb.nl

